

Milý čtenáři!

Rozhodl jste se, že se naučíte kouřit dýmku? Podaří se Vám to, jestliže si přečtete tuto knihu a budete se řídit jejími radami. Neboť byla napsána právě a jenom proto. Přes veškeré blouznění o modravých oblacích dýmu je kouření dýmky velmi logická záležitost. Pro každé pravidlo zde existuje rozumné vysvětlení – a to Vám nesmí zůstat utajeno.

Nejcennější, co Vám kniha nabízí, je její praktičnost. S její pomocí se skutečně naučíte zacházet s dýmkami a tabákem tak, abyste měl z kouření požitků. Neboť ruku na srdce: který z nás mužů mezi 12 a 82 lety se o to nikdy v životě nepokusil? Vydrželi však jen málokterí. Měli buď dobrého učitele, nebo vyslovený talent. Všichni ostatní se – pro ztrátu odvahy nebo zájmu – vzdali. Jedno je v této souvislosti jisté nezískali dostatečnou praxi. Nemohli proto poznat, že je kouření dýmky nadřazeno všem ostatním kuřáckým požitkům. Všem! Začátečnickům se však staví do cesty zlomyslné překážky. Jak se s nimi vyrovnat, to se dočtete na následujících stránkách. Navíc získáte přehled o neznámějších značkách dýmek z nejrůznějších zemí, který Vám dokáže také poradit, jak si pro sebe vybrat tu nejsprávnější.

Můj zvláštní dík patří na tomto místě panu Georgu Huberovi, nejlepšímu odborníku, kterého znám, jeho znalostem a jeho ochotě, jimž vděčím za mnoho zajímavých a užitečných informací, které v knize naleznete. Nyní však už dost řeči, praxe čeká.

Manfred Schulz

Známi kuřáci dýmky v minulosti i současnosti: Friedrich von Schiller, Kurt Tucholsky, Otto von Bismarck, Albert Einstein, Ludwig van Beethoven, George Washington, Bedřich Veliký, A. Conan Doyle, J. V. Stalin, Raymond Chandler, Georges Simenon, Max Frisch, Helmuth Kohl...

... Dýmka není věc obyčejná, ale nanejvýš oduševnělá.

Ilja Erenburg

Anatomie dýmky

Pro snazší pochopení následujících stránek a kapitol vás prosím: prohlédněte si pečlivě tuto kresbu. Ukazuje důležité detaily vašeho kuřáckého nástroje.

Vrt

je velmi důležitý. Musí být veden kolmo ke dnu hlavičky, aby tabák vyhořel beze zbytku.

Čep

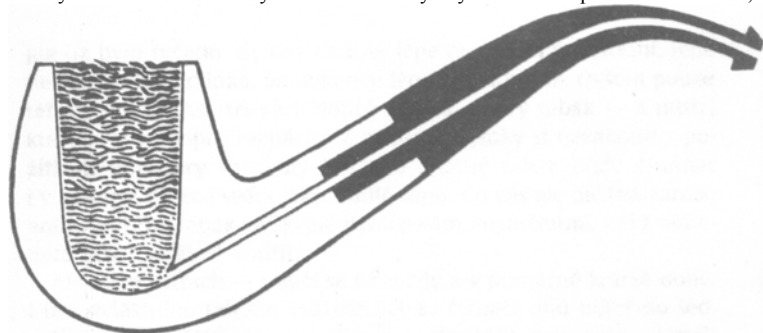
Spojení rukojeti a náustku je nejkritičtější bod každé dýmky. Dobré řemeslné provedení tohoto místa je proto zvlášť důležité. Opatrně při rozšroubovávání – náustkem otáčíme vždy vpravo. Zlomený čep se velmi těžko opravuje.

Kanálek

Čím je delší, tím chladnější je dým. Po každém kouření ho musíme vyčistit speciálním čističem.

Uhlíková vrstva

Smí být silná až dva milimetry. Pomáhá dřevu dýmky vsáknout a zpracovat kondenzát, chrání dřevo před příliš velkým žárem.

Hlavička

V ní probíhá proces spalování. Hlavička musí snést teplo uvolňované při doutnání tabáku a absorbovat zbylý kondenzát.

Náustek

Vyrábí se většinou z parakaučuku.

Skus

Poskytuje oporu zubům. Vyrábí se i ve speciálních provedeních, například s otvorem nahoře.

Nástavec (Troubel)

Prodloužení hlavičky, zhotovené ze stejného kusu dřeva. Zavedený čep spojuje hlavičku s náustkem.

Velké potěšení v modrém oparu

Indiáni objevili kouření, které je největším vynálezem a jediným skutečným kulturním pokrokem od počátku světa.

Victor Auburtin

Jak už bylo řečeno, dýmka chutná lépe než všechno ostatní, lépe než cigarety, viržinka, ba dokonce lépe než doutník. Ovšem pouze tehdy, setkají-li se tři věci: dobrá dýmka, dobrý tabák a mistr, který umí s obojím zacházet. Z mizerné dýmky si nezakouří s požitekem ani starý ostřílený kozák a špatný tabák bude chutnat i v nejlepší dýmce světa jako shnilé seno. Co vás ale možná zarazí: ani prvotřídní tabák ve skvělé dýmce vám nezachutná, když nebudete umět správně kouřit.

Ale žádný strach – naučí se to každý a v poměrně krátké době. I bez zvláštního talentu můžete být za čtrnáct dnů přijat do sedmého nebe kuřáků dýmky. Přinejmenším tolik času byste si měli na učení vyhradit. Netrpělivost je zřejmě hlavní důvod, který má za následek, že většina těch, kdo se o kouření dýmky pokusí, se tohoto požitku zase vzdá. Dýmka jim pořádně nefunguje, pořádně nechutná, nepřináší žádné potěšení. A závěr: „To není nic pro mne!“ Takový závěr je ovšem chybný. Protože na počátku nechutná dýmka nikomu. Nemůže chutnat. Jazyk a patro si musí totiž nejdřív na kouř zvyknout. Řečeno ještě jasněji: Cesta k velkému požitku je trnitá. Jazyk zchlupatí, patro je podrážděné, žaludek protestuje. Tyto počáteční nepříjemnosti se dají pochopitelně zmírnit výběrem správné dýmky a jejího příslušenství, správného tabáku, osvojením si všech pravidel správného kouření (kvůli nim byla napsána tato kniha), ovšem nikdo je nedokáže úplně odstranit. Budiž vám ale útěchou, že v životě je to se vším tak. Ani Casanova se nenarodil rovnou jako velký hrdina galantního světa a Niki Lauda jezdil také nejdřív na koloběžce. Mohu vám ovšem slíbit, že kouření dýmky vám přinese víc požiteků než cokoli z toho, co jste se musel v životě naučit. Den ode dne vám bude chutnat víc, den ode dne vám bude vaše kuřácké náčiní příznivěji nakloněno a den ode dne poroste tajemná harmonie, která vychází z dýmky a přechází na kuřáka. Brzy budete s jistotou náměsíčníka ovládat techniku i náčiní a soustředíte se jen na jedno – na totální požitek v každé životní situaci, která vám dovolí vsunout si dýmku do úst.

Co se děje v hlavičce dýmky?

Tato kapitola je skutečně alfa a omega, pravý důvod všech pravidel a příkázání, platných pro kuřáka dýmky. Čtete ji tedy s největší pozorností a snažte si všechno co nejpřesněji zapamatovat. Budeme se k ní v celé knize neustále vracet, a pochopíte-li ji správně, bude vám jasné mnohé kuřácké příkázání, které by jinak znělo poněkud svévolně nebo snobsky. Tedy: jde o děj, který se odehrává v hlavičce dýmky během kouření. Popíšeme ho zcela prostými slovy bez důležité vypadající chemické a fyzikální terminologie.

Tabák v dýmce doutná za velmi vysoké teploty. Teplota je tím vyšší, čím větší je přívod kyslíku, tedy čím silněji táhnete. Těto teplotě je vystaven jak materiál, z něhož je vyrobena dýmka, tak tabák, který jste do ní nacpali. Přitom se vyvíjí vlhkost, a to tím víc, čím vyšší je teplota. Tato vlhkost (kondenzát) se skládá z přirozené vlhkosti tabáku a z vlhkostí, která se při vyšších teplotách uvolňuje ze vzduchu. Dřevo dýmky však vlhkost nesnáší dobře. Kdyby vstřebalo veškerý kondenzát, změnila by se dýmka brzy v močál a chutnala by velice nevábně. Musíme se proto postarat, aby co nejméně vlhkostí proniklo přímo k dřevu. Tuto roli (vedle ochrany před přílišnou teplotou, neboť i ve správně kouřené dýmce dosahuje teplota až 800 °C) přejímá ochranný povlak, který se vytvoří na vnitřních stěnách a na dně hlavičky při nakuřování. Proto je vytvoření tohoto povlaku, tedy správné nakuřování, tak důležité. Avšak i ochranný povlak má pouze omezenou kapacitu, ještě důležitější je tedy správné kouření, kdy nepřipustíme, aby se vytvořilo příliš mnoho kondenzátu.

Takže: vše se točí kolem množství vznikajícího kondenzátu. A podstatné je, aby ho vzniklo co nejméně, proto si prostudujte následující veledůležitý přehled:

Kouřit rychle = kouřit horce

Důsledkem je:

- horká hlavička dýmky
- dřevo může zahořet
- vyvíjí se mnoho kondenzátu, tím dochází k přetížení ochranného povlaku a k vlhnutí dřeva
- vyvíjí se horký dým, který pálí na jazyku.

Kouřit pomalu = kouřit studeně

Důsledkem je:

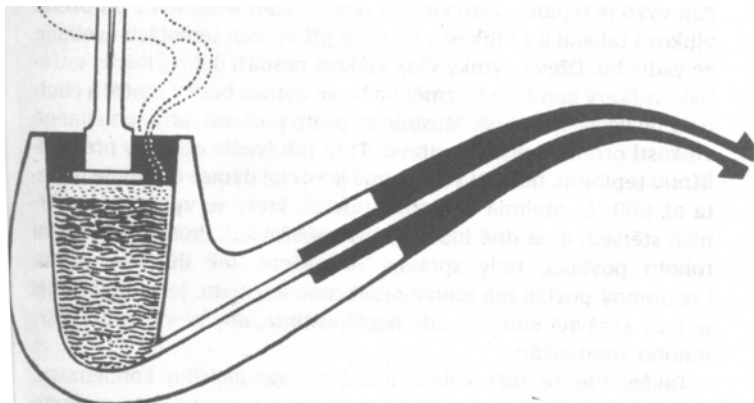
- hlavička zůstává studená
- dřevo dýmky není ohroženo
- vyvíjí se málo kondenzátu, ochranný povlak ho stačí vstřebat a dřevo zůstane suché
- vyvíjí se chladnější, pro jazyk přijatelnější dým.

Závěr je tedy zjevný a pochopitelný: Dýmka se musí kouřit pomalu, tak pomalu, jak jen to jde. Pak vám bude chutnat, bude mít dlouhý život, bude šetřit váš jazyk.

Malé množství kondenzátu, které přesto vznikne, vstřebá ochranný povlak, s minimálními zbytky si pak hravě poradí dřevo dobré dýmky, dopřejeme-li mu potřebný čas. Kondenzát, který se dostal do kanálku, odstraníme čističem a vše bude v pořádku.

Ovšem důsledky jsou podivuhodně rozmanité. Budeme se s nimi neustále setkávat v celé knize.

Vylíčený děj je například i důvodem, proč potřebujeme ne jednu, ale několik dýmek, proč musíme každé vykouřené dýmce dopřát čas na odpočinek, proč je udržování kuřáckého náčiní v čistotě základní povinností každého kuřáka a proč musíme každou dýmku dokouřit až do konce.

Nyní pár slov na jiné téma. Proč vlastně chutná dýmka tak dobře? Jak si vysvětlit, že jedna chutná lépe a druhá hůře? Odpověď je jednoduchá: Záleží na dřevu. Neboť dřevo předává dýmce své aroma, svou vůni. Děje se tak ale hned na samém začátku. Povlak, který vzniká při doutnání tabáku, je již ovlivněn vůní vřesovce a stává se tak nositelem chuti. I to je důvod, proč nesmíme kouřit příliš horce: Příliš vysoká teplota brání aromatizaci a zevnitř spálená hlavička už žádné aroma nepředává.

Desatero přikázání kuřákům dýmky

Přejdeme nyní k přikázáním, která lze odvodit přímo z procesu doutnání v dýmce. Jejich znalost a respektování je základním předpokladem příjemného kouření.

1. Nebudeš kouřiti příliš horce!

Odhlédneme-li zcela od toho, že horký dým zasahuje a devastuje jazyk a patro, škodí příliš vysoká teplota i hlavičce dýmky, vyvíjí se v ní příliš mnoho kondenzátu, a to zničí i sebelepší materiál. A jednou propálená dýmka se už nedá zachránit.

2. Nebudeš kouřiti za větru!

Silný vítr podporuje hoření v dýmce a zvyšuje teplotu. Pro hráče golfu, jachtaře apod. ostatně existují speciální dýmky s víčkem. Ačkoli je okolní svět nebere vážně, můžeme je jen doporučit, nechcete-li se vzdát požitku z kouření dýmky ani při svém oblíbeném sportu.

3. Několik dýmek mítí budeš!

O tom už jsme četli. Ochranný povlak dýmky musí zpracovat zbylý kondenzát. K tomu potřebuje klid, odpočinek. Znovu si tedy můžeme zapálit, až když je dýmka zcela vychladlá. Dřevo vřesového kořene má například tu podivuhodnou vlastnost, že dokáže vyloučit i zbytky kondenzátu, které přijalo. Ale i k tomu potřebuje čas. Nejlépe uděláte, budete-li z každé dýmky kouřit nanejvýš jednou denně a příležitostně jí dopřejete i delší oddechovou přestávku. Vyplyvá z toho, že potřebujete několik dýmek. Kolik? Trpělivost, ještě se k tomu dostaneme.

4. Svou dýmku pečlivě nakuřovati budeš!

Aby se vytvořila ochranná uhlíková vrstva. Ještě se k tomu vrátíme – nakuřování je věnována celá jedna kapitola.

5. Svou dýmku vždy až do konce dokouříš!

Důvod je nasnadě. Jinak se totiž velké množství kondenzátu nepromění v páru a bude muset být zpracováno v ochranné vrstvě. Přetížená dýmka se krutě pomstí. Vytvoří se v ní močál. Bude odporně chutnat a přílišně páchnout. Nedokouřit párkrát do konce, to změní i nejkvalitnější, nejkrásnější dýmku v odporný sud močůvky, který už nikdy nevyschne; kouření z této dýmky nám už nikdy nezachutná.

6. Při koupi dýmky šetřiti nebudeš!

Rovněž k tomuto tématu se ještě dostaneme. Jedno si však řekněme hned: Ohnivzdornost a pevnost dýmkového dřeva jsou nejdůležitější kritéria její kvality. A míra přítomnosti těchto vlastností se také, bohužel, odráží v ceně. Sáhnete proto raději hlouběji do kapsy. Kvalita bývá většinou drahá. Málokdy se však vyplatí tak, jako při nákupu dýmky.

7. O svůj tabák starati se budeš!

Příliš suchý tabák hoří nadměrně rychle a za vysoké teploty a dýmce teily škodí. Z vlhkého tabáku vzniká příliš mnoho kondenzátu, který dýmce rovněž neprospívá, ~ ta navíc stále zhasíná. I o tom se dočtete ještě další podrobnosti.

8. Svou dýmku pečlivě čistiti budeš!

Kondenzát vzniká i v nástavci a usazuje se v náustku. Obojí se tedy musí pečlivě čistit, a to po každé „zápalné oběti“. Kdo to nedělá, bude mít z dýmek brzy páchnoucí stoky. Sobě i svému okolí na zlost.

9. Svou dýmku oddechnouti necháš!

Dýmka se musí, jak už víme, vypořádat s kondenzátem. Děje se to výměnou vzduchu. Dýmky musí být proto uloženy tak, aby k nim měl vzduch volný přístup. Tedy nikoli v uzavřených kazetách, zásuvkách nebo dózách.

10. Svou dýmku před vlhkem chrániti budeš!

Dýmka je již zatížena kondenzátem, ušetřte ji proto další zátěže z vlhka. Mohla by to být její smrt. Jak se dýmka jednou pořádně „nacucá“, je po ní veta. Tedy: skladovat v suchu, nikdy neomývat (sám byste na to samozřejmě asi nepřišel, ale řekněte to také své ženě a dětem!)

Přesedlat z cigarety na dýmku?

Vyslovme se hned a přímo: kuřáci cigaret to mají nejtěžší, chtějí-li se stát kuřáky dýmky. Na začátku jim dýmka prostě nechutná, pak jim začne připadat jako nekontrolovatelný, nevypočitatelný a záluďný instrument náročný na obsluhu, v neposlední řadě je pak její dým nikterak neuspokojuje. A to proto, že dýmka se „nešlukuje“ – kouř se nevtahuje do plic. Nebylo by to ostatně ani možné – jeden záchvat vytrvalého kašle by stíhal druhý. Pro vaše uklidnění budiž konstatováno, že ač je to s podivem, na nikoho takové pokušení nepřijde.

Avšak zpět k prvnímu bodu. Dýmka nechutná. Zkušenost vám napoví, že se jedná o naprosto jiný druh dýmu, jenž vychází z náustku vaší dýmky. Je o tolik intenzivnější, o tolik chutnější, že jsou vaše chuťové buňky zpočátku prostě přetíženy. Hovořím z vlastní zkušenosti, neboť i já jsem kdysi patřil k stoupencům bílé tyčinky. Až po desáté či dvacáté náplni se vaše smysly naučí respektovat a cítit tento nový požitek. Od té chvíle vám bude dýmka chutnat stále lépe. Ale – strašlivá zkušenost – od té chvíle vám také přestanou chutnat cigarety. Váš jazyk, vaše patro už neuspokojí sprostý, ať už filtrovaný nebo nefiltrovaný, cigaretový kouř. Nastane strašlivé dilema. Jistý čas vám nebude chutnat ani to, ani ono. Pak se budete muset rozhodnout a vytrvat. Někdy později, až už budete ostřílený dýmkový profesionál, si čas od času cigaretu zapálíte. Nepřinese vám to ale žádnou radost a pokaždé vám to znovu dokáže, že kouření dýmky poskytuje mnohem více uspokojení a požitku. Že vám dovolují zapálit si cigaretu, je v rozporu s názory, které zastávají mnohé dýmkařské autority. Ale zdá se mi, že vám usnadní rozloučení s ní a bude významnou pomocí při „přestupování“. Musíte si jen dát pozor, aby vás stres a hektický spěch na cigarety znovu nenavylky.

Tomuto nebezpečí se však snadno vyhnete. Dýmkou. Neboť ta je nejlepší zbraní proti spěchu a stresu. Donutí vás ke klidu a rozvaze. Čímž jsme se dostali k bodu dvě. Je pravda, že cigaretu člověk vsune do úst, zapálí, zabafá a pryč s ní do popelníku. Dýmka si však žádá stálé pozornosti. Nejdříve ji musíte pečlivě nacpat, pak pomalu a s rozmyslem kouřit (což může trvat hodinu i déle). Poté ji ještě musíte vyčistit (a to po každém kouření), nakonec se o ni musíte ještě postarat, což vyžaduje řadu nástrojů během i po kouření.

Na jeden detail bych vás chtěl hned nyní zvlášť upozornit – na dobu kouření. Už jsme slyšeli – hodinu i déle. Na druhé straně jste v předchozích pasážích četli, že se musí každá náplň vykouřit až do konce. Tato skutečnost změní váš životní rytmus, celý váš životní styl. Je to skutečně tak, a budete-li k sobě upřímní, jde o změnu pozitivní. Kuřák dýmky je uvážlivější, jedná s větším rozmyslem, lépe si plánuje čas. Vykouří třeba čtyři pět dýmek denně. Nebo také jen jednu či dvě večer. A to chce klid, i kdyby bylo jeho okolí sebevzrušenější. Cigareta naproti tomu nežádá nic, a když jednu někde zapomenete, zapálíte si prostě druhou. Podporuje tak spěch a nestálost. Rozhodněte sami, co je více žádoucí.

Nyní k bodu tři. Kuřák dýmky „nešlukuje“. A to je ta potíž. Neboť každý upřímný kuřák cigaret přizná, že cigareta je cosi jako návyková droga. A tento návyk je živěn především vtahováním kouře do plic. Dovolil bych si dokonce tvrdit, že nelze „přesedlat“ z cigarety na dýmku, že si člověk musí odvyknout cigaretám a zvyknout si na dýmku. Vyzkoušel jsem to na vlastní kůži. Odvykací příznaky byly i přes přísun dýmu stejné: nervozita, třes, studený pot atd. Každý, kdo se jednou pokusil přestat, to zná. Přesto vám dýmka pomůže. Poskytne nové, dokonce zajímavé pole působnosti vašim rukám, postará se o to, abyste měl něco v ústech. A to je důležité. Nahrazuje to motoriku kuřáka cigaret. Nyní musíme vyvrátit jeden obecně rozšířený omyl. Skoro bych rád řekl bohužel. Neboť navzdory široce rozšířenému mínění není kouření dýmky zdravotně neškodné. Pouze je ve srovnání s kuřáctvím cigaret méně škodlivé. A to z toho prostého důvodu, že se kouří méně, že se nešlukuje, že hoří pouze tabák a ne papír, který obsahuje další škodlivé látky. Dalším argumentem je množství kouře, který vniká do dýchacích orgánů; při správně kouřené dýmce je menší a zasahuje kromě toho podstatně menší plochu. Přesto všechno vážné varování: toto vše platí, jen když se kouří správně! Horký, nadměrně hustý dým může napáchat větší škody než příležitostně vykouřená cigareta.

A když už jsme u těchto předsudků: Navzdory obecně rozšířenému mínění není kouření dýmky levnější. Může být, spokojíme-li se s levnější dýmkou, kterou si naccpeme mořskou trávou nebo nějakým laciným tabákem typu Taras Bulba. Přestane ale být dýmající spořitelnou, jakmile si pořídíme pořádné kuřácké náčiní a ušlechtilou tabákovou směs – to všechno v koženém kufříčku a doma uložené v mahagonové skřínce na dýmky. O možnostech, jak kouřit ve vysokém stylu, si pohovoříme později. Není to nutné. Silný požitek si můžeme pořídit i za přiměřené náklady.

Slovo ke kuřákům doutníků

Dýmka a doutník se už snášejí lépe. Existují kuřáci dýmky, kteří si příležitostně rádi zapálí doutník a vykouří ho s požitkem. Proč by tedy neměli existovat kuřáci doutníků, kteří si tu a tam s požitkem vykouří dýmku? Dobrý doutník, pokud jde o kvalitu a chuť tabáku, je dnes už beztak na míle vzdálený tomu, co všechno se okořeněné, neparfémované a jinak chuťově upravené nacpe do cigaret. Podobně se to má i se samotnou procedurou kouření. Dobrý doutník si žádá péči, pečlivé skladování a pečlivé kouření. Tedy rovněž žádný podstatný rozdíl. Přesto existují důvody, proč by měla dýmka dostat přednost před doutníkem. Spočívají především v širších chuťových možnostech. Všechny doutníky samozřejmě nechutnají naprosto stejně, avšak oněch jemných a zásadních rozdílů jako u dýmkového tabáku se u nich nedá dosáhnout. K tomu přistupuje ještě aróma, které vyvíjí dýmka v součinnosti s dobrým materiálem vřesového kořene. To doutník nedokáže. Je totiž odkázán sám na sebe, mění se v pouhý dým. Dýmka naproti tomu žije mnohá léta. A to je nejmenší část potěšení. Připusťme, že je ryze materialistická. Dobře využívaná sbírka dýmek je majetek, který opticky a neustále připomínán skýtá další důvod k radosti. A propos, k majetku – z jedné dýmky kouří ostatně jen jeden člověk.

Nuže, milí kuřáci doutníků, dodejte si odvahy. Svých doutníků se přece nemusíte vzdávat a vzhledem k mnohem rozvinutější chuti a vkusu to budete mít také podstatně snadnější než všichni ostatní začátečníci. Pouze jednoho nezůstanete ušetřeni – čtrnácti dnů, krušných pro jazyk i patro. Musíte je zvládnout. Můj návod vám při tom podá pomocnou ruku.

Do „modlitební knihy“ nekuřáka

Ruce pryč! Pocit zodpovědnosti kuřáka a člověka závislého na nikotinu mne nutí, abych vám řekl: Nechte toho, vůbec nezačínajte. Neboť kouření škodí na každý způsob. A na dýmce, i když ne snad v takovém rozsahu jako na ostatních tabákových výrobcích, nicméně přesto a bezpochyby, vzniká rovněž závislost. Je to sice její nejnevinnější a nejpříjemnější podoba, avšak bez nikotinu a škodlivin obsažených v kondenzátu se neobejde.

Jestliže se přesto nedáte zadržet (což do jisté míry chápu, protože co z toho, co nám poskytuje potěšení, vlastně není do jisté míry škodlivé), pak alespoň pár dobrých rad:

Začínajte zvlášť pomalu a opatrně. Protože když už pálí jazyk a patro kuřáka doutníků a cigaret, co potom vaše „panenské“ orgány! Budou zle podrážděny. Měl byste kouřit málo a pečlivě a zvažujte, že máte pevně v ruce častost svého kuřáckého požitku. Zvolte si (k tomu se ještě dostaneme) lehký tabák a dýmku, z níž se dá kouřit zvlášť studeně. Možná i se systémem filtrů, nad kterými by nikdo neměl ohrnovat opovrhlivě nos. Právě němečtí výrobci přišli s mnoha nápady, které neomezují kuřácký požitek, ale podstatně snižují zdravotní rizika. Jako kuřák dýmky se můžete jen shovívavě usmívat nad těmi (i ve vlastních řadách), kteří s despektem zatracují vše, čemu se říká filtr.

Kolik dýmek člověk potřebuje?

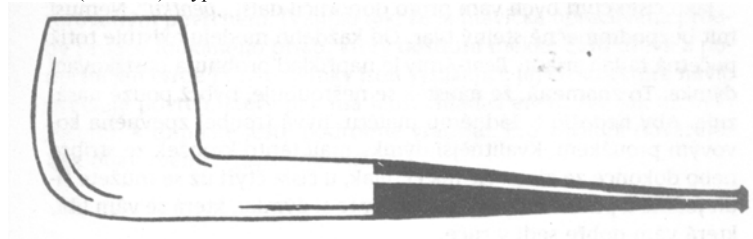
Odpověď na tuto otázku zní: přinejmenším čtyři. A sice, jak už jistě víte, zcela jednoduše proto, že si jednu dýmku nemůžeme znovu zapálit, pokud úplně nevychladla. Nejlépe ovšem ani během téhož dne. Toto přísné pravidlo smíte sem tam porušit – například když se stane, že s sebou právě máte jen tu jedinou dýmku. Pak si z ní smíte zakouřit víckrát po sobě. Dopřejte jí ovšem takové přestávky, aby stačila úplně vychladnout, a pak ji, prosím, na nějakou dobu odložte. Existují prý kuřáci dýmky, kteří jeden den kouří stále z jedné, druhý den pak z druhé, potom jim ale dopřejí alespoň desetidenní pauzu. Efekt je asi stejný, jako když se z dýmky kouří pouze jednou denně. Nesmíme to ovšem brát příliš dogmaticky. Důležité je, aby si dýmka po použití odpočinula a stačila zpracovat nasátý kondenzát, ať ho bylo málo nebo mnoho. Vyjděme z toho, že denně vykouríme čtyři dýmky – pak tedy potřebujeme čtyři. A kdybyste byl člověk racionální a spořivá duše, pak by vám tyto čtyři dýmky skutečně bohatě stačily. A za předpokladu, že se nestane žádná nehoda, vydržely by vám vlastně po celý váš kuřácký život. Dýmky, z nichž se správně kouří a které jsou odborně čištěny a ošetřovány, se totiž dožijí podivuhodného stáří, aniž by ztratily na chuti. Naopak, právě kvalitní dýmky z vřesového kořene chutnají s přibývajícím věkem stále lépe. Avšak mezi skutečnými kuřáky, nadšenci, nenajdete nikoho, kdo by měl pouze čtyři dýmky. Čím to je?

Existují pro to mnohé důvody. Lidské i lidičkovské. Několik jich vyjmenujeme. Za prvé se všichni příbuzní, přátelé a známí poctivě snaží, aby v jubilejních dnech překvapili kuřáka dýmky právě takovýmto dárkem. V principu se proti tomu nedá nic namítat ani dělat. Jejich štedrost by však nesla pravé plody teprve tehdy, kdyby se vám podařilo je přesvědčit, že o výběru budete rozhodovat právě vy sám. Nebot' nekuřáci či „nedýmkaři“ sahají co do chuti a kvality zpravidla beznadějně vedle (odkud by také měli o dýmkách něco vědět?). Dalším důvodem pro obstarání několika dýmek je sám čas. Jak ubíhá, zasteskne se vám příležitostně po nové dýmce. A dospějete k přesvědčení, že nákup dýmky vám přinese daleko větší potěšení než obstarávání čehokoli jiného. Potřebujete k tomu ovšem dost času a patřičné rozpoložení. Nejlepší bude, když si pro realizaci svého záměru vyberete půlden dovolené. Já například opouštím okamžitě přeplněný obchod s dýmky a vracím se později, když je tam víc místa a klidu. Ostatně vybrat si, osahat, vyzkoušet, to vše patří k nákupu. Na speciální obchod, který by vám k tomu neposkytl dost příležitostí, byste měli okamžitě a navždy zapomenout. V dobrých obchodech vás budou k této proceduře sami přímo vybízet. Existuje ještě řada dalších důvodů, proč mít více dýmek: například rozmanitost tvarů, značek a kvality. Ta dnes narůstá přímo před očima a nabízí stále nové dráždivé příležitosti. Na závěr ještě jeden velmi rozumný důvod: ne každá dýmka se hodí pro každou příležitost. Ale toho se podrobně dotkneme v příslušných kapitolách o tvarech, výrobcích a kvalitách dýmky. Nejprve si tedy musíte opatřit čtyři dýmky. Nechcete-li se pustit do kouření plnou parou, stačí vám i jedna nebo dvě. Je vám ale jistě jasné, že pak nesmíte v žádném případě kouřit častěji.

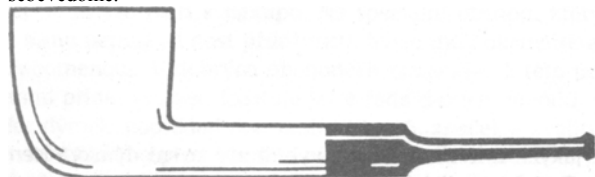
Jak si člověk kupuje svou první dýmku?

Podle jakých kritérií si člověk vybírá své první dýmky? Nemohu vám bohužel poradit nic lepšího než – podle ceny. Nechci, abyste se cítili podvedeni, ale do dřeva naneštěstí nikdo nevidí. Dnes tedy musíte počítat přinejmenším se 40 až 50 markami (nebo 100–200 Kčs) za kus. Příležitostně můžete mít štěstí, narazíte třeba na druhou jakost, která má pouze optické vady. Na takové riziko však začátečník nesmí přistoupit. Vycházejte propoprvé raději z toho, že se cena rovná kvalitě. Jste-li v tak dobré finanční situaci, že na nějakou tu pětku nemusíte hledět, radím vám přesto: nevkládejte do tohoto nákupu napoprvé více než šedesát, maximálně sto marek. Neboť váš vkus se vyhraní teprve časem. Budete mít ještě spoustu příležitostí, kdy se vás váš nový koníček pokusí finančně zruinovat. A ještě jedna důležitá zásada: Nekupujte si, prosím, své „prvníčky“ jen tak někde, zásadně vždy jen v dobrém obchodě. Jen tam vám dobře poradí a jen tam můžete donést svou dýmku, bude-li někdy potřebovat opravu. Neostýchejte se zeptat hned napoprvé na možnost takovéto opravy. Obchod, který chce jenom kšeftovat, nemůže být přece váš partner! Jako kuřák dýmky však potřebujete partnera (oprava totiž není žádný kšeft).

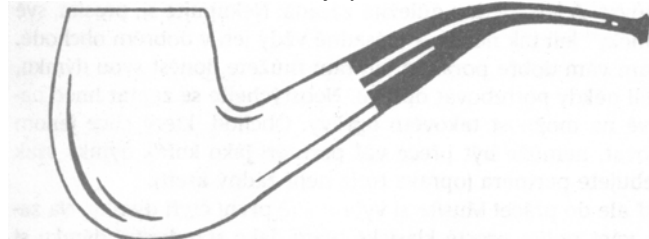
Ted' ale do práce! Musíte si vybrat své první čtyři dýmky. Na začátek vám radím prosté klasické tvary. Jako standardní dýmku si zvolte *billiard* (kulečník). Vypadá takto:

Je to nejvyváženější, nejkonvenčnější ze všech tvarů. Vlastnit ji je prostě povinnost. A dokud budou dýmky dýmky, nevyjde nikdy z módy. Nyní k číslu dvě. Mohl by to být „*pot*“ (hrnec). Velmi se podobá „*billiard*“, má ale plošší a zároveň tlustší hlavičku. Spočívá v ruce velmi sebevědomě.

Číslem tři by měl být v každém případě „*bent*“ (zahnutá). Je to neklasičtější a nejjednodušší tvar prohnuté dýmky, kterému se rovněž říká „*visák*“. Její těžiště leží velmi hluboko, což má své výhody například při práci, při jízdě autem, všude, kde se ruce zaměstnávají jinak. Drží totiž v ústech i bez podpory. Kouří se z ní ostatně chladněji, kondenzát, který příležitostně zaskočí začátečníka, když se mu troubelí dostane do úst, v ní nemá šanci obtěžovat ústa a jazyk.

Jako číslo čtyři bych vám proto doporučil další „*bentku*“. Nemusí mít bezpodmínečně stejný tvar. Od každého modelu existuje totiž početná řada variant. *Bent Army* je například prohnutá nastrkovací dýmka. To znamená, že náustek se nešroubuje, nýbrž pouze nasazuje. Aby nedošlo k žádnému maléru, bývá troubel zpevněna kovovým proužkem. Kvalitnější dýmky mají tento kroužek ze stříbra nebo dokonce ze zlata. At' tak či onak, u čísla čtyři už se můžete řídit jedině a pouze svým vkusem. Kupte si dýmku, která se vám líbí, která vám dobře sedí v ruce.

At' už mých rad při prvním nákupu uposlechnete nebo ne, přečtěte si ještě těchto pár poznámek, které se týkají kvality. Chcete-li si vytvořit dobrou výchozí pozici pro své první kroky v životě kuřáka dýmky, měl byste je bezpodmínečně respektovat.

NA ČEM U DÝMKY ZÁLEŽÍ?

Na dřevu. Mělo by to být v každém případě dřevo kořene *vřesovce* (bílého vřesu – *Erica arborea*). Ukázalo se jako nejvhodnější k výrobě dýmek. Existují přirozeně i další dřeviny s podobnými vlastnostmi, například ebenové dřevo z jihozápadní Afriky zvané *zappi* nebo dřevo olše bahenní. Dýmky z nich jsou ale dosti vzácné a experimenty byste si měl nechat na později. Takže raději nic než *vřesovec*.

Na velikosti. Nekupujte si pro začátek příliš malou dýmku. Přenechte malé a krátké prozatím těm, kdo s nimi umějí zacházet. I ony se dají kouřit s požitkem, ale vyžadují tolik opatrnosti a citu, že je to prostě nad síly začátečníka. Doplatí na to pak jeho jazyk.

Na síle stěn. Dbejte na to, aby měla hlavička dost silné stěny. Za prvé je pak dýmka na dotek chladnější, za druhé se větší množství dřeva snáz vyrovná se zbylým kondenzátem, za třetí je tenká dýmka přirozeně citlivější a snadněji se zlomí. Těmto rizikům byste se měl pro začátek vyhnout.

Na vrtu. Nezapomeňte! Podívejte se do hlavičky. Vrt (kanálek) musí být vodorovný ke dnu dýmky. Probíhá-li vrt příliš vysoko, budou v dýmce neustále zůstat zbytky nevykouřeného tabáku a o bažinu máte postaráno. I kdyby byly takové dýmky sebekrásnější, nestojí za nic. Tolik pro začátek. Teď už snad nemůžete sáhnout vedle. Podrobnosti k těmto tématům, o tvarech a kvalitě dýmek, se ještě dozvíte ve speciálních kapitolách. O vnějších vzhledu své dýmky byste jako začátečník stejně neměl příliš uvažovat. Ať se dostane ke slovu váš vkus. Zvolte si hladký povrch v barevném tónu, který se vám zalíbil (většina dýmek je dnes mořená a natíraná, barva tedy nemá s kvalitou nic společného), nebo si kupte dýmku pískovanou. To jsou většinou o něco levnější dýmky s drsným, nepravidelně strukturovaným povrchem. (Vzniká tak, ie je hlavička opracována proudy prudce foukaného písku, který odstraní měkké části dřeva a ponechá jen tvrdé.) I tyto dýmky jsou vynikající. Jejich struktura navíc zvětšuje povrch, který pak má lepší chladicí efekt. Ale jak už bylo řečeno, k tomu se ještě podrobně vrátíme. Pro začátek důvěřujte bez obav svému vlastnímu vkusu.

Správné příslušenství

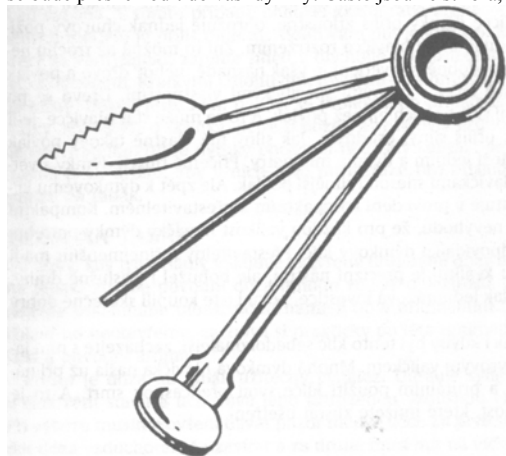
Zastavte se. Neodcházejte hned nyní, po zakoupení prvních dýmek z obchodu. Potřebujete totiž ještě další příslušenství.

NAČINÍ

Tuto alfu a omegu dýmkového příslušenství dostanete v nejjednodušším provedení za pár korun či feniků, můžete si ovšem zakoupit i mistrovské dílo ze stříbra nebo zlata. Pro začátek vám radím, abyste si vybrali co nejjednodušší a nejlacinější model. A kupte si raději hned dva nebo tři. Tyto instrumenty mají totiž tu zapeklitou vlastnost, že jsou přečasto k nenalezení – v kapse druhého saka, v kanceláři, když je člověk právě doma (nebo naopak).

Kromě toho se vám může stát, zvláště při setkání s dalšími kuřáky dýmky, že se tento nástroj vypaří nevysvětlitelným způsobem ve vzduchoprázdnu. Nic proti morálce kuřáků dýmky, ale v případě „t'apt'átka" zpravidla selhává. Taková je přinejmenším moje zkušenost. Proto si jich pro začátek pořídte hned několik, ale lacině. Nejdůležitější na tomto instrumentu, zvaném „dusátko" či „t'apt'átko", je *trn a pýchovač*. Trn slouží k tomu, aby udržoval kouřový kanálek neustále průchodný. (Budete-li poslouchat rad z naší knihy, nebudete ho nikdy potřebovat, protože v situaci, kdy je kouřový kanálek totálně ucpaný, by se neměla dobře udržovaná dýmka vůbec nikdy ocitnout.) Pýchovač je nejdůležitější nástroj kuřáka dýmky vůbec. Reguluje se jím tah a tím se zároveň určuje, jak bude dýmka hořet, jak bude horká. Podrobněji o tom pojednává kapitola o vlastním procesu hoření. Velmi často jsou tyto dva nástroje spojeny ještě s lžičkou, zvanou *dýmkový nožík*. Ten se, prosím, nepoužívá k odstraňování uhlíkové vrstvy, která se v hlavičce dýmky vytvoří – na to jsou lepší nástroje. Používejte ho pouze k uvolňování popelu. Když pak dýmku obrátíte, popel snadno vypadne a je zbytečné dýmku „vyklepávat". Vyklepávání je beztak nebezpečné, protože může dýmku poškodit, jestliže si vezmeme na pomoc jinou podložku než korek. Ve vzácných případech, kdy se stane, že jste dýmku nemohli dokouřit do konce, je nasazení této lžičky rovněž na místě. Tehdy s ní vyprázdňte tak opatrně, abyste nepoškodili ochranný povlak, veškerý popel i zbytky tabáku.

Později si mezi mnoha „t'apt'átky" můžete vybrat nějakou specialitu. K dispozici máte celou řadu nejrůznějších konstrukcí. Nástroj, který se podobá kapesnímu noži, i model, kde je trn uložen ve speciálním pouzdrě až po hezké hračky v kožené etui atd. Většina těchto inovací si klade za úkol uchránit kapsy vašeho saka i kalhot od pozůstatků tabáku a popelu, které se do nich snadno dostanou. A svůj úkol víceméně plní. Já sám si potpím na umělecky ztvárněná „t'apt'átka" (až se jednou dostanete do Londýna, jistě se nebudete vracet v tomto ohledu s prázdnou), ale i u nás se najde elegantní alternativní řešení, totiž stará pečétidla. Máte-li štěstí, určitě objevíte ve Starožitnostech pečétidlo, jehož hlavička se bude přesně hodit do vaší dýmky. Často jsou ze stříbra, z polodrahokamů, ze dřeva – a většinou velmi krásně zpracovaná.

ČISTIČ DÝMKY

Těch nemůžete mít nikdy dost. Nešetřete s nimi, prosím, ani při používání. Existují v různých délkách, takže se dají bez problémů vyčistit i dlouhé čtenářské dýmky. Vyrábějí se ze svého chlupatého materiálu. Z praktických důvodů jsou v posledních dvou letech mnohé z nich kónické, tedy na jedné straně silnější než na druhé. Jejich jádro tvoří drát, který kvůli zahnutým dýmkám musf být ohebný, ale nesmí být příliš měkký, aby neztěžoval čištění. Pro případ, že by byla troublel vaší dýmky zvláště tvrdšíně zanesena (pravděpodobně jste na delší dobu zapomněli na každodenní hygienu své dýmky), měli byste mít po ruce i pár kousků čističe, jehož štětiny jsou na koncích zesíleny natavenými štětinami z umělé hmoty.

DÝMKOVÝ POPELNÍK

Existuje celá řada nejrůznějších modelů, avšak není bezpodmínečně nutné, abyste některý z nich vlastnil. Nejdůležitější na takovémto popelníku je zapuštěná polokoule z korku. Poslouží ideálně k tomu, abyste na ní vyklepal čerstvě vykouřenou dýmku, aniž by, jí hrozilo nebezpečí poškození.

DÝMKOVÝ KLÍČ

To je investice, bez níž se neobejdete. Když totiž uhlíková vrstva v hlavičce dýmky příliš ztloustne, ohrožuje jednak chuťový požitek, jednak hrozí hlavičce roztržením. Zní to možná až trochu nepravděpodobně, vysvětlení je však nasnadě, neboť dřevo a povlak jsou dvě látky s různými specifickými vlastnostmi. Dřevo se po kouření stáhne rychleji než povlak. A to se může stát hlavičce, je-li povlak příliš silný, osudným. Jak silný má vlastně takový povlak být? Mezi jedním a dvěma milimetry. Přičemž hustší dýmky s většími hlavičkami snesou i silnější povlak. Ale zpět k dýmkovému klíči. Existuje v provedení kompaktním a přestavitelném. Kompaktní má tu nevýhodu, že pro každou velikost hlavičky dýmky potřebujete odpovídající dýmkový klíč. Přestavitelný (přinejmenším má-li dobrou kvalitu) je precizní nástroj, ale bohužel i příslušně drahý, zato však jednorázová investice, pokud jste koupili skutečně dobrý nástroj.

Avšak i kdyby byl tento klíč sebedokonalejší, zacházejte s ním jako se syrovým vajíčkem. Mnohá dýmková hlavička našla už při násilném a brutálním použití klíče svou předčasnou smrt. A to je zkušenost, které můžete zůstat ušetřeni.

POUZDRO NA DÝMKY

Pokud kouříte jenom doma, žádné nepotřebujete. Ale kdo z vás by chtěl kouřit jenom doma? Na procházce, na cestách je takové pouzdro nezbytné. Chrání vaše dýmky před škrábanci a jinými nástrahami okolního světa a najde se v něm i místo na tabák, „t'apt'átko" a všechny ostatní propriety. V obchodě vám nabídnou nejrůznější provedení v různých velikostech – od dvoumístné taštičky až k diplomatickému kuffíku, který pojme čtyřicet i více dýmek. Já, považuji za ideální pouzdro, do něhož se vejde asi tak 128 l pět až šest dýmek. Už po léta mám nejlepší zkušenosti z příruční kabelou, v níž je kromě dýmek místo i na papíry a všemožné ostatní věci. Kdo si potrpí na klasiku, může si pořídit klasické praktické zavínovací pouzdro – do toho se nejdříve uloží všechno potřebné a pak se svine na přijatelnou velikost. Ještě pár slov k materiálu: existují pochopitelně různé cenové relace a různá kvalita. V každém případě byste ale měli dát přednost kůži – protože ušlechtilé dřevo nejde s umělohmotným obalem jaksí dohromady.

STOJÁNKY A SKŘÍŇKY

Zůstanete-li u svých obligátních čtyř dýmek, nic takového pochopitelně nepotřebujete. Stěží však můžete předpokládat, že váš arzenál dýmek s lety neporoste a před vámi jednoho dne nevystane otázka: Kami s nimi? Takže potřebujete stojánek nebo skříňku. Co se nabízí v obchodech, není vždy tak praktické, jak to na první pohled vypadá. V tomto případě bohužel každá rada drahá – nabízených modelů je příliš mnoho, mohou vám dát jenom tip: Model, který se vám zalíbil, zaplňte hned v obchodě do posledního místečka dýmkami. Krátkými i dlouhými, rovnými i prohnutými. Hned na místě, dokud ještě není pozdě, se projeví jeho případné nedostatky. Pokud jde o skříňky, dejte si pozor, aby nebyly vzduchotěsně uzavíratelné. (Vaše dýmky potřebují neustálý kontakt se vzduchem.) A za druhé, aby v nich bylo místo také pro příslušenství a dózu na tabák.

DÓZA NA TABÁK

Od doby, kdy trh ovládly vakuově uzavřené originální dózy a sáčky na tabák, ztratila původní dóza mnoho ze své důležitosti. Neboť nejlépe uskladníme tabák, ponecháme-li ho v originálním balení. Pokud ho neotevřeme, zachová si prakticky po léta optimální vlhkost a původní aróma.

Přesto je dóza na tabák užitečný vynález. Udrží svůj obsah v čerstvém stavu a uchovává jeho přirozenou vzdušnou vlhkost. Při výběru musíme ovšem dávat pozor na dvě věci: Za prvé se musí dát dóza vzduchotěsně uzavírat a za druhé musí mít na víčku houbičku, která se pak pravidelně vlhčí vodou nebo koňákem či whisky. I jiné alkoholické nápoje splní tento účel, rovněž slupka z jablka. Pod názvem Humydol obdržíte v obchodech i speciální přípravek zhotovený pro tyto potřeby.

Takovou dózu začnete ovšem naléhavě potřebovat teprve ve chvíli, kdy si začnete z různých druhů tabáku míchat svou vlastní směs. Myslete prosím na to, že ani perfektně uzavíratelná dóza nesmí být vystavena přímému slunci. Má vždy stát na chladném a suchém místě.

OHEŇ

K zapalování a udržování vaší dýmky v „provozu“ se nejlépe hodí obyčejné dřevěné zápalky. Na začátku bude jejich spotřeba enormní, později se poněkud zmírní. Druhou možností v pořadí je speciální plynový zapalovač pro kuřáky dýmky. Plamen vychází v pravém úhlu k tělesu zapalovače a dosáhne tak pohodlně do hlavičky dýmky. Dýmku udržíte v chodu i normálním plynovým zapalovačem. Pokud si ale nedáte pozor, vypálíte si jím nepěkné skvrny do horního okraje hlavičky. U hlubokých hlaviček často nedosáhnete až na dno, pokud už dýmka dohořívá. Varuji vás před všemi zdroji ohně, které přenášejí své vlastní aroma – tedy před benzinovými zapalovači, voskovanými zápalkami, svíčkami.

Tedy teď vlastně všechno, co potřebujete ke kouření dýmky. Zbývá si jen zapálit.

Jak se dýmka nakuřuje a jak se kouří

Milý čtenáři, jde do tuhého. Přikročíme k dílu. Máte nyní vše: dýmku, tabák, oheň i náčiní. A očekáváte ode mne, že vám svěřím způsob, jak uvést dýmku do provozu, jak ji nakouřit. Nesdělím vám to – alespoň ne v té podobě, v jaké ho očekáváte a v jaké bývá uváděn v ostatních „dýmologických“ příručkách nebo v návodech k použití, které mnozí výrobci přikládají ke svým dýmám. Nesdělím ho prostě proto, že je to podle mého názoru metoda naprosto nesmyslná. Většinou bývá doporučováno, aby se dýmka nacpala nejdříve do čtvrtiny, po několikerém kouření pak do třetiny, poté do poloviny atd., až se dopracujeme k požitku zcela naplněné dýmky. A to už vůbec nemluvíme o všelijakých domácích metodách, které mají zkvalitnit průběh nakuřování – především o vytírání hlavičky medem, whisky, koňakem a bůhví čím vším ještě, než si poprvé zapálíme. Ty mohou dýmce dokonce uškodit, jak se ještě dozvíme.

Vzpomeňte si prosím na kapitolu „Co se děje v hlavičce dýmky?“. Už tam bylo popsáno, o co se jedná. Mezi tabákem a dřevem dýmky se totiž musí vytvořit ochranný povlak, který uchrání dřevo před přímým vlivem ohně a tím před propálením a vstřebá vznikající kondenzát, později ho zpracuje a k vlastnímu dřevu se pak dostanou jenom jeho malé zbytky.

Povlak, který se musí vytvořit, má vzniknout ze zbytků tabáku, nikoli ze dřeva a reziduí prapodivných domácích přípravků (viz str. 32). Na rozdíl od tradovaných rad, že se má kouřit nejprve do třetiny, pak do poloviny a nakonec plnou dýmku, aby se tak budovala ochranná vrstva odspodu, se domnívám, že je výhodnější kouřit od počátku z plně nacpané dýmky.

Jaké jsou výhody tohoto postupu:

- Vytváří se rovnoměrný povlak
- Teplo se rozděluje uvnitř celé hlavičky
- Dřevo je lépe chráněno
- Dýmka dostává mnohem dříve příjemnou chuť.

Postupné nakuřování je pravděpodobně důvodem, proč mnozí zkušení kuřáci konstatují, že jejich dýmka nejlépe chutná teprve na konci. Správně nakouřená dýmka chutná skvěle od počátku až do konce. Že je chuť ke konci mnohem intenzivnější, je jasné – tabákový výtažek proniká do ještě neshořelého tabáku a zvýrazňuje jeho chuť.

Nyní tedy pár slov o domácích prostředcích a „tajných typech“. Jak už bylo řečeno, jsou nejen naprosto zbytečné, ale často přímo škodlivé, protože mohou impregnovat dýmkové dřevo, ucpat páry a znemožnit přirozený kompenzační efekt. Důsledky jsou neblahé: Velmi brzy se dostaví trpká příchut' dýmky, vyvíjejí se příliš vysoké teploty, dřevo zahořívá. Zvlášť musím varovat před konzistentními prostředky, například před medem, který má vysoký obsah cukru. Povlak, který pak vznikne, má zcela jiné složení. Čistý, jenom z tabáku utvořený povlak je propustný a dobře saje. Uměle změněný povlak se může nalepit a stát se nepropustným, tedy ovlivnit požitek z kouření. Navíc existuje nebezpečí, že se tato vrstva nespojí se dřevem. Někdy se stává, že odprýskne a vystaví na několika místech žáru holé dřevo. Nechtěně tak vytvoří základnu pro propálení dýmky. Jedině správná a rozumná metoda nakuřování dýmky tedy je – jednoduše kouřit. A je to myšleno doslova. Nakuřujte dýmku tak, jak ji budete později kouřit. Plně nacpanou, pokud možno rovnoměrně, hlavičku pevně v dlani a především pomalu, úplně pozvolna, abyste ještě nechráněnou hlavičku nevystavili příliš vysokým teplotám. Jediný rozdíl proti pozdějšímu kouření bude spočívat v tom, že vám dýmka nebude na začátku pořádně chutnat. Bude cítit po spáleném dřevu, potrápí jazyk i patro. Dým bude štiplavý a trpký.

Někteří výrobci dýmek se snaží tuto konfrontaci doutnajícího tabáku a dřeva trochu zmírnit a vkládají do hlavičky umělou nakuřovací vrstvu, která podporuje vznik ochranného povlaku. Tím zabrání nehoršímu. Přesto mi nikdy nepřišla do ruky „briérka“, která by hned od počátku chutnala tak dobře jako později.

Odměnou za toto počáteční trápení vám však budiž stále delikátnější chuť dýmky. Nejlepší rady, které vám mohu dát, abyste tuto dobu ve zdraví přestáli, jsou:

- **Kuřte zvlášť rozmyslně a pozvolna.** Čím chladnější dýmka zůstane, tím lépe uchráníte její dřevo a tím méně zpusťíte své chuťové orgány.
- **Nepotahujte pouze, foukejte také do dýmky** (ale velmi jemně, prosím). Tabák se tak rovněž spaluje, nežádá si ale vaši spoluúčast.
- Kuřte „z ruky“. Obemkněte hlavičku rukou. Tak máte nejlepší kontrolu, že vaše dýmka není příliš horká. A to je tehdy, když už ji neudržíte. Pak ji klidně na chvíli odložte, odklepněte z ní trochu popela a vyčkejte, než zchladne. Teprve pak ji zase zapalte. Co možná nejrychleji, protože přímý plamen je velmi horký (přibližně 1 500 °C).
- **Udušávejte neustále „t'apt'átkem“.** Tím snižujete přívod kyslíku k doutnající směsi, která pak nehoří příliš rychle. Tak regulujete vznik a intenzitu tepla. Podrobněji se o tom dočtete na následujících stránkách.

Nyní je vám už jasné, že díky tomu všemu to není příliš uspokojivý akt. Ale musíte ho přestat, chcete-li mít později ze své dýmky tu pravou radost.

V závislosti na tvrdosti dřeva začne dýmka tak po čtvrtém, pátém kouření chutnat do jisté míry snesitelně a asi po osmém až dvanáctém kouření tak; jak asi chutnat má. Jako začátečníkovi, který má k dispozici pouze nové dýmky a jehož chuťové orgány, jazyk a patro nejsou ještě na dým vůbec zvyklé, vám bude tato doba připadat zvlášť tvrdá. Dým ještě příliš dobře nesnášíte a kromě toho nemá objektivně tu kvalitu,

jemnost a chuť, kterou by měl mít. A proto probiha nenakuřujte všechny své čtyři obligátní dýmky naráz. Pak by se z vás stal kuřák dýmky jen po přestání nelidského utrpení. Začínáte s jednou, nanejvýš se dvěma. A teprve až jim přijdete jakž takž na chuť, přidejte další.

Poté, co jsem vám vysvětlil, že se z jedné dýmky nemá kouřit příliš často, nejlépe pouze jednou denně, chápete nyní jistě, že trvá nejméně osm až deset dnů, než pocítíte poprvé pravé kuřácké potěšení. Jazyk a patro si už do té doby zvykly na dým a dýmka se začíná měnit v dárkyni radosti. Na žádný pád byste si ovšem neměli toto trudné období ještě ztrpčovat špatným tabákem. Ať vám váš obchodník doporučí jemný druh, a nešetřete přitom. Dražší tabák je většinou také lepší, což ovšem neznamená, že neexistují cenově výhodné přijatelné a chutné druhy. Jako začátečník byste se ale neměl pouštět do jejich hledání. Mohla by to být cesta poznamenaná utrpením vašeho jazyka. Další doporučení: Otupte zpočátku ostří tabáku papírovým filtrem. Dostanete je v různých velikostech, takže se hodí i pro vaši dýmku.

Nyní k vlastnímu kouření. Potom, co jste si přečetl, jistě dobře chápete, proč nadpis zněl „jak nakouřit a jak kouřit dýmku“. Chci vám nyní krok za krokem vylíčit, jak postupovat. Bráno detail po detailu to vypadá velmi komplikovaně, později, až se všechny fáze spojí v jeden celek, to budete zvládat naprosto podvědomě. Právě tak, jako se řidič příliš nezamýšlí nad tím, kdy má přefadit, přidat plyn nebo zabrzdit. Avšak k věci. Krok za krokem. V tom pořadí, jak následují za sebou.

NACPÁVÁNÍ DÝMKY

Jak už bylo řečeno, plní se dýmka tabákem až po okraj. Ve spodní třetině by měl tabák spočívat relativně volně, ve středu by měla být jeho vrstva kompaktnější a nahoře pak pevně upěchovaná. Vyzkoušíte si to, když nacpanou nezapálenou dýmku vtáhnete trochu vzduchu. Jestliže na závěr pocítíte lehký odpor, máte dobře nacpáno. Když náplň zmáčknete zhora palcem (bez velkého násilí), nesmí se dát stlačit, má ovšem ještě pérovat. Ideální je, když poněkud povolí, ale poté se zase vrátí do původní polohy. Existují ostatně i tabákové přípravky, které se nedají do dýmky jen tak jednoduše nacpat, jako například „vločky“, „pletence“ a jiné druhy. Ty musíme nejprve rozemnout mezi prsty.

Ještě jednu radu, jak nacpávat: Snažte se uspořádat tabák v dýmce spirálovitě jedním směrem (pomůže vám otáčení prstu a zvládnete to velmi rychle). Takto nacpaná dýmka líp hoří a méně často zhasíná. Neždařilé nacpání prostě zase t'apt'ákem vytáhněte a pusťte se znovu do díla. (Začátečníkům a všem citlivým jazyčkům při nakuřování doporučuji, jak už jsem uvedl, papírový filtr. Ve většině dýmek se vměstná mezi nástavec a náustek, vsákné kondenzát a zbaví kouř štiplavosti.)

ZAPALOVÁNÍ

Už je to tady. Nyní si nacpanou dýmku zapálíte. Neobávejte se v první chvíli přímo požáru, tak jako tak za chvíli zhasne. Působením ohně tabák nejprve nabobtná a přeteče přes okraj hlavičky. Zatáhněte a snažte se, aby začal doutnat celý jeho povrch. Nyní stlačte dusátkem vyhrězlý tabák opět do nitra hlavičky. Zpravidla vám přitom zhasne. Nevadí. Zapálíte ho znovu, párkrát mohutně zabafáte – a to byly od této chvíle vaše poslední silné tahy. Dále už budete kouřit velice rozvážně a pomalu.

KOUŘENÍ

Jak už víte, je klid první povinností kuřáka dýmky. Pomalu sajte, dopřávejte si pouze malé porce dýmu. Nechte je klidně a požívačně odplout nosem nebo je vtahujte, ale neinhalujte. Dobrý kuřák „dýchá“ dýmku. Kdyby v ní snad praskalo a praskalo, zakloňte lehce hlavu i s dýmku a lehce do ní foukněte. Tak se přemíra kondenzátu vrátí do hlavičky, kam ostatně patří. Vašemu kuřáckému umění také nikterak neublíží, když během kouření párkrát zavedete do kanálku čistič, aby vsákl tekutinu, která se tam nashromáždila. Dýmka pak bude hned zase chutnat chladněji a sušeji. Můžete rovněž vyměnit papírový filtr, pakliže ho užíváte.

(Tohle všechno píše speciálně s ohledem na kuřáka – začátečníka. Do jaké míry tyto triky potřebuji i zkušený kuřáci, ponechme stranou – znalecky pomalu kouřená dýmka každopádně „nebrblá“, příliš se nezahřívá a odhořívá rovnoměrně.)

REGULACE

To je velice důležitý bod. Během kouření musíte doutnající směs neustále upravovat dusátkem, to znamená stlačovat ji. A sice do té míry, abyste při tahu pocítili stále nepatrný odpor (skutečně nepatrný!). Bezpečným signálem, že směs potřebuje stlačit, je příliš horká hlavička, přestože kouříte velmi rozvážně. Tabák je pak totiž příliš volný, přichází k němu příliš mnoho vzduchu a v důsledku toho hoří zbytečně horce. Kdyby to snad nepomohlo a hlavička zůstávala i nadále rozpálená (jednoduchá zkouška: hlavičku musíte udržet v dlani bez pocitu bolesti), nechte dýmku beze všeho vyhasnout, trochu zchladnout – a znovu si pak zapalte.

Při této příležitosti ještě pár slov o jedné staré legendě. Ani při nakuřování ani při kouření ani v nejmenším neškodí, jestliže dýmka vyhasne. Naprosto to nevadí, je to nanejvýš dobré znamení dokazuje, že si dáváte načas a nebaťte horce a nekontrolovaně. Stejně absurdní pověra tvrdí, že dýmka bude vždy zhasínat v mstě, kde vyhasla při nakuřování. Praxe dokazuje pravý opak.

DOKOUŘENÍ

To je ovšem nesmírně důležité. Dýmka smí, jak už jsem řekl, několikrát vyhasnout, můžete si bez obav udělat malou nekuřáckou pauzu, avšak pak musíte dýmku dokouřit, pakliže jí nechcete způsobit nenapravitelné poškození. Jak jsem už zevrubně popsal v kapitole o spalovacím procesu, je dokouření dýmky až do konce proto tak nesmírně důležité, aby nemohl tabák ve spodní třetině vaší dýmky vyprodukovat močál a změnit ji tak v odporně páchnoucí žumpu – a to na věčné časy. Dýmka vydaná na delší dobu napospas močálu se už nedá zachránit.

Vím, že je to tvrdý požadavek. Neboť až příliš často zažijete, že mezitím, během vašeho spokojeného pokuřování, se změni vnější okolnosti nebo vaše vlastní chtění a budete mít chuť na všechno jiné, jen ne na kouření. I kdyby se jednalo jen o obyčejnou únavu, která by vás nejraději zahнала do postele. Varuji vás, nepodléhejte často takovému pokušení. Při většině činností si přece můžete vzít svou dýmku s sebou (i s přihlédnutím k tomu, že to nemusí být vždy příliš vhodné). Jediná rozumná rada v takových případech lépe hospodařit s časem, platí bohužel právě jen pro dobu před tím, než komplikovaná situace nastane. Tak osudový prohřešek to ostatně zase není, složíte-li sem tam předčasně zbraně. Dobře a pečlivě kouřená dýmka přečká tento mimořádný případ bez úhony. Chcete-li si být jisti, že je zase v pořádku, nejdříve ji pořádně vyčistěte, nacpěte ji a příště si z ní zase normálně zakuřte.

VYPRAZDŇOVÁNÍ

Jestliže náplň dýmky dohořela (pro jistotu se jí pokuste ještě jednou pořádně zapálit, protože náhodně zbylý tabák může být velice vlhký), převraťte zbytek popela svým dusátkem, aby vsáknul poslední zbytky vlhkosti a pak ho vysypte. Jestliže mu trochu pomůžete, vypadne ven v podobě jemného bílého prášku. Popel je ostatně nejlepší kontrolor, zda jste dýmku dokouřili skutečně perfektně. Měl by být světle šedý až bílý a neměl by už obsahovat žádné zbytky tabáku.

SIGNUM PRAVDY

Vyprázděná hlavička musí mít uvnitř, především dole, barvu šedobílého popelu. Podle toho poznáte, zda jste vy (či někdo jiný) dýmku vykourili perfektně a zda je v bezvadném stavu. Kritickým pohledem do hlavičky odhalte též mnohého pseudokuřáka. A potřebujete-li k svému renomé drahé dunhillky nebo freehandky, poznáte podle vnitřku hlavičky, jaký znalec ve skutečnosti je a jak se to má s jeho požitky. Já sám jsem si tak často spravil zle pošramocené sebevědomí, které neuneslo pohled na skvělé sbírky drahých dýmek. Je ostudné, jak mizerně se mnohdy z přímo ukázkových exemplářů kouří.

OKAMŽITÁ PÉČE

O tom, jak o dýmky pečovat, budeme podrobně pojednávat v následující kapitole. Zde si jenom stručně všimneme opatření, která musíme učinit ihned po dokouření. Počkejte chvíli, než vaše dýmka zchladne. To je důležité, neboť mezi nástavcem a náustkem vzniká pnutí – ochlazují se nestejně rychle. A to by mohlo přivodit při násilném oddělování obou částí obávané zlomení krčku. Poté dýmku rozeberte a investujte do ní jeden či dva čističe. Protáhněte jimi kanálek, vsáknou veškerou zbylou vlhkost. Pokud je kanálek tlustý, přehněte čistič na polovinu a pokračujte v protahování. Táhněte několikrát sem a tam, aby bylo čištění dokonalé. Nyní dýmku opět složte (náustek otáčíte vždy doprava). Doporučení, s nímž se poměrně často setkáváme, totiž nechat čistič v dýmce, není dobré. V tomto stadiu ji totiž lépe vysuší proudící vzduch, čistič by se stal jen zásobárnou zbylé vlhkosti. S čističi byste neměli ostatně příliš šetřit. Jsou natolik laciné, že není třeba je používat dvakrát. Navíc by to bylo i dosti nehygienické.

Nyní dopřejte dýmce zaslouženou přestávku, aby mohla opět zcela vychladnout, nejlépe celý jeden den.

Ach, byl bych téměř zapomněl: Než ji odložíte, ještě jednou ji profoukněte. Zbavíte ji tak posledních jemných zbytků popela v hlavičce. Takto ošetřovaná dýmka vám bude vždy poskytovat kuřácký požitek – a pokud je jen z trochu lepšího materiálu, zachová si tak také téměř věčný život.

Stručná rekapitulace nejdůležitějších zásad v přehledu:

- Nacpávat dole slaběji, nahoře pevněji – při tahu musíte cítit lehký odpor.
- Na začátku mohutně zabafat. Pak kouřit klidně a pomalu dál. Když dýmka zhasne, znovu ji zapálit.
- Tah neustále regulovat „t'apt'átkem“, nepřipustit, aby se dýmka příliš zahřála.
- Dokouřit až do konce.
- Vyklepat popel.
- Po krátkém ochlazení ji vyčistit čističem.
- Dopřát jí klid.

Péče o vaše dýmky

I když zde o okamžitém vyčištění dokouřené dýmky byla už řeč, opakují ještě jednou: Vyklepat popel, nechat chvíli vychladnout a protáhnout pak kanálek čističem. To je základní předpoklad kultivovaného kouření. Ve společnosti provádějte tuto proceduru, pokud možno nenápadně, použité čističe nevyhlížejí právě „vábně“. Nyní však k obecným zásadám péče o dýmku. Jedno z nejdůležitějších pravidel stanoví:

Nástavec a náustek oddělujeme vždy otáčením doprava

Platí to v zásadě pro všechny dýmky (až na nástrkovací, v jejichž případě obě části prostě odtáhneme). Toto pravidlo vychází z velmi důležité zásady; zaručuje totiž, že náustek a nástavec nerozvikláme. Kdo krouží jednou doleva, jednou doprava a občas jenom zatáhne, nebude se dlouho z pevností obou částí radovat. Otáčet musíme, jak při rozebírání, tak při sestavování dýmky, stále doprava, tedy ve směru hodinových ručiček. Tato zásada vám musí přejít do krve.

Důkladné pročištění kanálku

Pakliže vyčistíte svou dýmku vždy okamžitě poté, co jste dokouřil, není důkladné očištění nutné příliš často opakovat. Po dvanácti nebo patnácti použitích vám ale nic jiného nezbyvá. Poznáte to ostatně podle chuti – dýmka vám bude trpknout v ústech. Pak si počínejte takto: Ponořte čistič lehce do speciální tekutiny na čištění dýmek nebo do kvalitního alkoholického nápoje (whisky, rum, calvados atd.) – to je větší legrace – a protáhněte jím několikrát kanálek od hlavičky až po náustek. Nástavec byste měli protahovat raději zdvojeným čističem. Při této proceduře čističem jen pomalu otáčejte. Poté vytřete dýmku dosucha dalším čističem. U dýmek, které mají neobyčejně silný nástavec nebo mají systém tlustých vrtů (například Peterson), je vhodné podpořit tuto očišťovací operaci ještě smotkem vaty nebo alespoň srolovaným papírovým kapesníčkem.

Poté byste měli dopřát svému nástroji pár dní na zotavenou. Až ho zase uvedete do provozu, odmění se vám za vaši pozornost nádhernou plnou chutí.

Redukce uhlíkové vrstvy v hlavičce

Také o tom jsme se už jednou zmínili – ochranný uhlíkový povlak nemá být silnější než 1 až 2 milimetry. Proto musíte hlavičku čas od času vytřít – velmi jemně a opatrně. Poranění dřeva by se mohlo stát příčinou obávaného propálení. Který klíč je k tomu nevhodnější, si přečtěte v kapitole „Správné příslušenství“.

Péče o hlavičku dýmky

Příležitostné potření hlavičky dýmkovým nebo přírodním voskem udrží polituru déle lesklou. Nanášejte však jen slabou vrstvu, jinak vosk ucpe póry ve dřevě a ztíží dýmce „dýchání“.

Péče o náustek

Každý náustek ztratí během používání přijatelný vzhled, objeví se na něm slepé šedivé a nažloutlé skvrny. Odstranit se dají Sidolinem nebo jiným podobným prostředkem, samotnému náustku vrátíme plný lesk například leštěnkou. Bulte však opatrní, aby tyto přípravky nepřišly do styku s dřevem, tam by napáchaly spoustu škod. A vyčistěte poté ještě jednou pro jistotu kanálek, aby chuť dýmky neovlivnily zbytky přípravků, které se tam náhodně dostaly.

Přechovávání dýmky

Z kapitoly o příslušenství už víte, že existují pouzdra, váčky, stojany a skříňky na dýmky. Zde bych se proto chtěl zmínit pouze o okolnostech přechovávání. Dýmky musíte chránit před dvojným zlem – před vlhkem i před horkem. Kromě toho by měly být uskladněny tak, aby k nim měl volný přístup vzduch. Tedy ani u topení, ani u nějakého zdroje vlhkosti, ani v neprodyšně uzavřených zásuvkách nebo skříňkách. Kdybyste snad z některé dýmky delší čas nekouřil a nechal ji zaprášit, vyleštěte ji trochu suchým hadrem a před nacpáním profoukněte pořádně kanálek.

Nejčastější „dýmkové nehody“

Dýmka je artefakt s velmi jednoduchou konstrukcí. Nehody a poškození bývají proto vzácné. Přesto bych se o nich chtěl zmínit. Mnohdy si malým trikem pomůžeme sami – jindy pomůže jen opravna se svým vybavením, některé dýmky musejí zpět k výrobcí a – je mi líto – někdy už není pomoci.

Zlomený nebo prokousnutý náustek, zlomený čep

Toto poškození nejste sami s to opravit, jinak to ale není žádný problém. Obchodník pošle dýmku výrobcí, který ji vybaví novým náustkem. Někteří obchodníci mají vlastní opravnu a v ní zásobu náustků, stačí pak jen vyhledat a přizpůsobit ten vhodný. Horší je to u dýmek – freehandů (atypických modelů). Zde je nutno zhotovit nový náustek, což může podle okolností trvat dosti dlouho a je také relativně nákladné.

Příliš volný náustek

Tb je hloupé – dýmka pořádně netáhne a neustále hrozí, že hlavička s nástavcem vypadne. Zde si můžete pomoci podomácku. Nahřejte čep náustku nad plamenem svíčky, ale tak, aby se nepřipekl. Přitom s ním stále otáčejte, aby se nahřál pravidelně. Pak jím zatlačte na pevnou podložku. Pokud jste nedosáhli žádaného účinku, opakujte celou proceduru. Tento postup se dá pochopitelně provádět jen s náustky z parakaučuku a jen tehdy, nepřinesla-li své plody daleko jednodušší věc – oddělení náustku a nástavce právě dokouřené dýmky tak, aby vychladly zvlášť. (Můj návrh: zkuste vykouřit dýmku buď úplně bez náustku, nebo s náustkem jen slehka nasazeným. Vlhkost v kanálku při kouření roztáhne dřevo a po vychladnutí náustek už nebude vypadávat)

Pokud nejsou uvedené procedury nic platné, potřebujete chtít nechtě nový náustek. Nemá smysl, abyste se pokoušeli něco vylepšovat na nástavci.

Příliš malý otvor v nástavci

Opačný případ, totiž že se náustek jen velmi těžko zavádí do nástavce, je nebezpečnější. Při použití síly může totiž nástavec prasknout. Odpomoci tu mohou dva typy na „udělej si sám“: Často stačí, potřete-li čep náustku slabou vrstvičkou grafitu. Použijte k tomu docela obyčejnou tužku. V tvrdších případech se čep náustku nahřeje, jak už bylo popsáno, zavede se do nástavce a ochladí studenou vodou. Jestliže ani tento pokus nepřinese kýžený výsledek, zbývá jen cesta do opravy, kde vám buď rozšíří vývrt nástavce, nebo nasadí nový náustek.

Ucpaný náustek

I když o svou dýmku pečujete přímo vzorně, může se to někdy přihodit. Například když se zkroutí papírový filtr nebo utrhne kousek čističe. V tom případě nechte dýmku vychladnout a vyschnout a zkuste to pak ještě jednou, ale prosím, se vší opatrností. Než ohrozíte život své dýmky pletací jehlici nebo kusem drátu, měli byste zajít do opravy. Tam mají speciální zařízení pro tyto případy. Pokud by se snad stalo (z čehož nechci vás, čtenáře dbalého svých povinností, vůbec podezírat), že je kanálek prosté „zabetonovaný“ ztuhlým kondenzátem, musíte pracovat za přispění speciální tekutiny na čištění dýmek, alkoholu a spousty čističů tak dlouho, než ho zase uvolníte. Dobrou službu zde vykonají čističe s tuhými umělohmotnými štětinami. S velkou opatrností si můžete pomoci i trnem z vašeho „t'aptátka“.

Poškozená nebo nevzhledná hlavička

Je-li politura na hlavičce už zašlá nebo matná, pomůže speciální dýmkový vosk. Naneste ho ve slabé vrstvičce a vyleštíte hlavičku měkkým hadrem. Na dlouho vám to bohužel nepomůže; zanechte tedy dýmku do opravy a dejte ji znovu nalakovat. To ovšem nemohu doporučit pro všechny dýmky bez rozdílu. Mnohá z nich vypadá kouzelně právě proto, že má její hlavička matný povrch.

Prasklý nástavec

To je to nejhorší, co se může dýmce stát. Opravu provede jen speciální dílna nebo sám výrobce a je velmi drahá. Zvažte předem dobře, zda vám na této dýmce skutečně tolik záleží. Nová by byla často lacinější. Oprava se beztak většinou neobejde bez nasazení stříbrného nebo jiného kovového kroužku, který každé dýmce nesluší.

Dýmky tohoto světa

Uznávám pouze vodní dýmky Indů a Peršanů. Pokud jde o hmotné požitky, jsou nám Orientálci jednoznačně nadřazeni.

Honoré de Balzac

Na tomto místě bych vám chtěl představit nejběžnější dýmky, jejich přednosti i nevýhody, krátce se zmínit o historii jejich vzniku a jejich rozšíření na odbytovém trhu.

VÍTĚZ – DÝMKA Z VŘESOVÉHO KOŘENE

Dřevěné dýmky existují už více než tisíc let. Znali je Afričané, Aztékové a samozřejmě i Evropané. Mezi dýmkaři z německého Ulmu se rozšířila a dokonalostí dosáhla výroba dýmek z bahenní olše. Lstiví mistři se však snažili přesvědčit svět, že jde o zimozráz, aby uchránili své výrobní tajemství. Francouzští výrobci dýmek ze Saint – Claude objevili zase experimentováním či náhodou (to nikdo přesně neví) vřesovec, bruyère. Přesněji řečeno dýmku vyřezanou ze dřeva jeho kořene. Bruyère, neboli vřes bílý, je *větší* odrůda našeho známého vřesu. Roste především ve Středomoří. V jižní Francii, na Korsice, Sicílii, ve Španělsku, Maroku, Řecku atd. Dřevo jeho kořene v sobě podivuhodně spojuje všechny vlastnosti, které jsou žádoucí pro výrobu kvalitních dýmek. Má relativně vysoký obsah kyseliny křemičité, je tvrdé, hustě žilkované – a kromě toho značně odolné vůči vysokým teplotám. Zároveň si však zachovává sací schopnost, takže se snadno vyrovnává s tabákovým kondenzátem: přijme ho a zase ho dokáže vyloučit. Vedle toho vykazuje tento zázrak přírody i atraktivní žilkování, jehož neuvěřitelnou pravidelnost můžeme obdivovat na mistrovských dýmkách. Toto dřevo nastoupilo tedy z Francie vítěznou cestu do světa milovníků dýmek. V Anglii byla pak dýmka z vřesového kořene dovedena k dokonalosti, perfektnosti a ušlechtilosti, která zůstává dodnes měřítkem dýmkové kultury. Rovněž Dánsko, Německo, Itálie, Holandsko a další země dosáhly ve výrobě „briérek“ mistrovské úrovně. Před tím ani později nebyla – přes neustálé pokusy – nalezena žádná jiná dřevina, která by se mohla s vřesovcem n~čít. Přirozeně, existují značné rozdíly v kvalitě jednotlivých „brierek“. Čím je dřevo tvrdší, čím hustější má žilkování, tím je dýmka kvalitnější. Vystříhejte se tedy dýmek s velkými slepými (nežilkovanými) plochami. Jak vzniká z kořene dýmka, bude popsáno v jiné kapitole. Z vřesovce se dnes vyrábí 90–95 % všech dýmek. My, kuřáci, můžeme být šťastni, že nám příroda přichystala takovýto materiál, i když se neodvažuji být tak neskromný, abych tvrdil, že ho vymyslela speciálně pro nás.

DÝMKY Z JINÝCH DŘEVIN

Existovaly dávno před „briérkami“ a mnohdy měly i docela přijatelné vlastnosti, i když se s dýmkami z vřesovce nedají srovnávat. Na trhu jsou dnes dýmky španělské, africké i americké, při jejichž výrobě bylo použito jiných dřevin. Ojedinele se vyrábějí i v Německu.

Všechny tyto dýmky postrádají odpovídající kuřácké vlastnosti a nedostává se jim ani dobrého řemeslného zpracování. Dýmka s tvář alpského pastýře nebo ve tvaru španělské býčí hlavy vypadá sice roztomile, je ale v první řadě myšlena jako suvenýr a tak je k ní také nutno přistupovat. Jako tak často v životě, ani zde není „skutečnost“ totožná se „zdaním“.

Přednosti: v případě šťastné ruky přijatelné kuřácké vlastnosti

Nevýhody: omezená životnost (brzy se propálí), co do chuti většinou odporné

DÝMKA Z MOŘSKÉ PĚNY

Je jediná, která má právo „brierce“ konkurovat. Chutná možná poněkud méně individuálně, protože jí chybí originální příchut' vřesovcového dřeva, představuje však zázrak suchosti a chladnosti. Dovoluje tabáku, aby se plně uplatnil, aby rozvinul všechny své vlastnosti. Dýmka z mořské pěny je lehká jako pírko a má prakticky neomezenou životnost. Zbylý kondenzát zpracovává stejně dobře jako „briérka“, ne–li lépe – a je obdobně odolná vůči vysoké teplotě. Proč tedy co do rozšíření a oblíbenosti za „briérkou“ tolik zaostává? Protože je mnohem citlivější a vyžaduje velké množství náročné péče. Když vám dýmka z mořské pěny vyletí z ruky a přistane na tvrdé podlaze, rozpadne se na tisíc kousků a nikdo ji už neopraví. To je také důvod, proč se zdařilé exempláře uchovávají ve speciálních pouzdrech. Velmi citlivý je bohužel i její povrch; každý škrábanec, každý náraz zanechá na něm viditelné stopy. Kdo tedy chce uchovat svou dýmku z mořské pěny i zevně v perfektním stavu, nedotýká se jí na rozdíl od ostatních dýmek na hlavičce, nýbrž bere ji pouze za náustek. Seběmenší množství potu by totiž zanechalo stopu a dýmka by se nevybarvila rovnoměrně, nýbrž skvrnitě. Čímž jsme se dostali k zvláštnímu představení, které nabízí tato „bílá bohyně“ (jak ji nazývají mnozí nadšenci) svému majiteli. Neboť každým použitím mění tato dýmka barvu – od sněžně bílé přes medově zlatou, mahagonově hnědou až po tmavou višňovou. Tento proces však chce svůj čas. Začíná v zakřivení, kde přechází hlavička v nástavec, a odtud se šíří na celou hlavičku.

Vynález dýmky z mořské pěny se připisuje jistému Kovacsovi, svého času ševci v Budapešti. První pěnku vyřezal údajně roku 1723 z kusu doposud neznámého materiálu, který přivezl hrabě Andrassy z Turecka. Tato historka patří možná jen do světa legend. Nicméně je pravda, že

právě v této době se stala pěnovka populární – a že se surovina opatřovala z turecké Anatólie. Ostatně, jedná se o hydrosilikát magnézia, měkký minerál podobný hlině, který na vzduchu tuhne a dá se bez problémů zpracovávat. Což je důvod, proč se z dřívějších dob dochovalo tolik překrásných figurativně vyřezávaných pěnovek. Už se z nich sice nekouří, zato jsou oblíbeným sběratelským artiklem. Mimořádné kousky nabízejí obchody se starožitnostmi za horentní sumy.

Ve městě Vídň byla výroba pěnovek zdokonalena a i dnes zůstává ještě Vídeň Mekkou kuřáků pěnovek. Pojedete-li tam náhodou, nevracejte se domů bez „bauera“ nebo jiné renomované bílé dýmky. Materiál se stejně jako dříve dováží z Anatólie. Odtud pocházejí také laciné dýmky, které přicházejí do našich obchodů a bývají nabízeny i na trzích. Před těmi bych vás chtěl varovat. Většinou jsou řemeslně špatně zpracované a stávají se zdrojem neustálých potíží. Není nic horšího, než když nejsou nástavec a náustek dýmky navzájem perfektně přizpůsobeny, což bývá u těchto kousků téměř pravidlem.

Během doby se objevila nová renomovaná vlast pěnovek – Tanzánie. I tam se vyskytuje prvotřídní mořská pěna. Existuje už rovněž africká výroba dýmek – poznáte je podle malého bílého slona na náustku. Často jsou to jen hrubě přirůzné hroudy mořské pěny, do nichž byl vsazen náustek. Viděl jsem už také exempláře s nelakovanou hlavičkou. Kdo je řemeslně zdatný, vyřeže si z nich své vlastní originální modely. Co do materiálu lze tanzánské dýmky jen doporučit, pokud jde o zpracování a renomé, budou ještě dlouho ve stínu vídeňských. Ostatně se ani příliš nesnaží je dostihnout.

Než se dostaneme k péči a ošetřování dýmek z mořské pěny, ještě jedno smutné konstatování: ne každá pěnovka je pravá. Popisované skvělé kuřácké vlastnosti platí totiž jen pro dýmky z jednoho bloku mořské pěny. Existuje bohužel spousta padělatelů a padělků. Většinou se jedná o lisovaný materiál (mletá mořská pěna s pojidly a dalšími příměsemi, například se sádrou), který je nabízen pod označením mořská pěna – masa, vídeňská mořská pěna (což je zvlášť sprosté), většinou ale bez patřičného popisu, který by odhaloval jeho složení. I skuteční znalci jen těžko rozeznávají tuto náhražku od pravé mořské pěny. Bývá těžší, povrch je matnější a při kouření se nezbarvuje pravidelně, tmavne skvrnitě. Pák už se ovšem nedá nic dělat. Abyste nenaletěli, mohu vám dát jen tuto dobrou radu: Kupujte jen v dobrém obchodě a raději na nějakou tu marku nehleďte, jen tak můžete mít absolutní jistotu, že jste dostali čistokrevnou pěnovku. V poslední době nabízel firma Peterson sérii dýmek z mořské pěny, jejichž povrch byl opracován jistým způsobem pískování a je medově zlatohnědý a hladký nebo černý. Tyto dýmky mají prvotřídní vlastnosti a tu přednost, že jsou jak řemeslně dokonalé, tak cenově dostupné. I když jsou méně choulostivé na vnější poškození, přesto se i ony snadno rozbijí.

Nyní, jak máte zacházet s vaší pěnovkou: Nemusíte ji nakuřovat chutná od počátku tak, jak má – chladně, lehce a suše. Chraňte ji však před přehřátím a snažte se kouřit obzvlášť rozvážně. Kdybyste ji snad někdy nedokouřili do konce, pak ihned odstraňte zbytky tabáku, dýmku vyčistěte a nechte vyschnout. Příště ji raději naplňte jenom do poloviny a bezpodmínečně vykuřte do posledního zbytečku. Kladete-li důraz na nepoškozený a bezvadný povrch, pak se dotýkejte jenom náustku. Další doporučení: Navzdory speciálnímu pouzdru potřebuje tato dýmka spoustu vzduchu. Po dokuření ji nechte pořádně vychladnout a „provětrat“, než ji opět uložíte do její „stáje“. V opačném případě můžete při příští „zápalné oběti“ počítat s poněkud nepříjemným zápachem. A ještě něco: Voda znamená smrt každé pěnovky. Střezte ji před nfl Vcelku je to tedy vynikající dýmka, ale neobyčejně citlivá a určená proto v první řadě k domácímu používání.

Výhody: skvělé kuřácké vlastnosti

Nevýhody: křehkost, mimořádná citlivost

PORCELÁNOVÉ DÝMKY

Abychom byli struční: Jediné, k čemu se hodí, je sběratelství. Protože jsou mezi nimi nádherné a překrásné kýchovité exempláře s alegorickými výjevy, ženskými hlavami, nápisy moralizujícími i reklamními, dokonce s erotickými scénkami, s lesními i lučnými idylkami, s postřelenými pytláky a podobně. Jak je možné, že tyto dýmky kdysi patřily mezi nejrozšířenější a skutečně se z nich kouřilo, zůstává v pravém slova smyslu „smradlavou záhadou“. Protože jediné, co tato dýmka dokáže vedle zdevastování vašeho jazyka a patra, je, že nesmírně páchne. Vysvětlení je nasnadě – porcelán nevstřebává žádný kondenzát, a proto se hned beznadějně přehřeje. Nikdy to raději nezkoušejte. Ani sebedelší kanálek této nastrkovací dýmky nedokáže dát vycházejícímu dýmu přijatelnou chuť.

Přednosti: žádné

Nevýhody: nepoužitelnost ke kouření

KOVOVÉ DÝMKY

Pro ty pochopitelně platí totéž, co pro dýmky porcelánové. Kov není materiál, z něhož by se dalo kouřit. Bohudíky tato dýmka – až na suvenýry z Dálného východu a z Afriky – vymřela stejně jako „vyplechované“ dýmky, které byly u nás běžné v minulých stoletích.

Přednosti: žádné

Nevýhody: nedá se z nich kouřit

DÝMKY Z UMĚLÉ HMOTY

Na mou duši, skutečně existují. Byly vyvinuty jako jeden z tisíců vedlejších produktů Kosmického programu NASA spolu s propisovačkami pišícími i pod vodou a teflonovými pánvemi. Vyrábějí se z želovinové umělé hmoty vyvinuté pro NASA, která má kupodivu přijatelné kuřácké vlastnosti. Umělohmotná dýmka je lehká, nicméně stabilní a nerozbitná. Kouřil jsem z ní. Nebyl to žádný závratný požitek – ale také ne jednoznačně špatný. Asi jako u dýmek z náhražky mořské pěny. Vyrábějí se v módních barvách a s žilkováním podobným resopalu. U nás se neprosadila. Snad že jí není doopravdy potřeba, protože nevyvolává zvláštní sympatie – zdá se, že kuřáci dýmek budou dávat ještě dlouho přednost přírodním materiálům. To ovšem nikterak neznamena, že nás budoucnost nepřekvapí vynikajícími dýmkami ze synteticky získaných látek. A proč také ne, jestliže tak dosáhneme většího kuřáckého požitku?

Přednosti: lehkost, nerozbitnost, malá citlivost

Nedostatky: průměrné kuřácké vlastnosti, neosobnost

DÝMKA Z KUKUŘIČNÉHO KLASU

Jsou to dýmky s krátkou životností, které se vyřezávají z tvrdých vláknitých klasů zvláštního druhu kukuřice (Collier seed). Protože se tato plodina pěstuje převážně v Missouri, dostala dýmka přezdívku „z missourské mořské pěny“. Tyto dýmky jsou laciné, lehké a dají se kouřit chladně a suše. Jejich kapacita ve vsakování kondenzátu je ovšem omezená. Brzy tedy přestanou chutnat a tím doslouží. Zpracovány jsou většinou bez lásky a nepřiliš atraktivně, i když existují i pokusy, jak jim dodat moderní vzhled. Klidně si jednu kupte, ale nekuřte z ní, prosím, při slavnostních příležitostech, vypadají přece jenom trochu „šupácky“. Stejně jako její vznešená sestra z mořské pěny se nemusí ani tato dýmka nakuřovat.

Chutná hned napoprvé.

Přednosti: dobré kuřácké vlastnosti

Nevýhody: neatraktivnost, omezená životnost

HLINĚNÁ DÝMKA

Než zahájila své vítězné tažení „briérka“, byly hliněné dýmky nejpobulárnější a nejrozšířenější. Pálily se ve speciálních dýmkařských „cihelnách“. Nejnámější místa, kde se vyráběly, byla Gouda v Holandsku, ještě o něco dříve Broseley v Anglii (první manufaktura) a později pak i mnohá německá města v čele s Kolínem. Hliněná dýmka se skládá pouze z jednoho kusu. Pálila se z bílé, zvlášť čisté hlíny. Vzácné černé exempláře byly páleny dvakrát a svou barvu nabývaly při druhém pobytu v peci. Hliněná dýmka, zvlášť s dlouhou troubelí, má relativně dobré kuřácké vlastnosti. Lehce se však zahřeje a musí se tedy kouřit s mimořádnou ohleduplností. Její Achillovou patou je skus. Čistá hlína na rtech nebo mezi zuby není tím pravým požitkem. Proto se toto místo pokapává stolním olejem. V zubech ji ostatně netiskneme, ke rtům ji přidržujeme rukou. V poslední době jsou na trhu i modely s kaučukovými náustky. Ani tato dýmka se nenakuřuje, od počátku ji nacpáváme až po okraj. Podobně jako kukuřičná dýmka má omezenou životnost, protože sice dobře přijímá kondenzát, neumí ho ale vyloučit a tak je jednoho dne „vykouřena“, to znamená, že už neposkytuje požitek, ale pravý páchnoucí opak. Největším nedostatkem je ovšem její křehkost. Zpravidla se rozbije dříve, než stačí přirozeně dožít. Přesto vám doporučuji, abyste ji sem tam zkusili. Výborně se hodí k vyzkoušení nového tabáku, a protože je velmi laciná, doporučuji ji experti jako „dýmku pro hosty“, kterou si pak odnesou s sebou. Půjčit normální dýmku, to přece žádný kuřák neudělá.

Přednosti: láce, dobré kuřácké vlastnosti

Nedostatky: mimořádně křehká, „vykouří se“

KOŽENÉ DÝMKY

Čas od času přicházejí do módy. Nejsou pochopitelně kožené, jsou kůži pouze potažené. Proto také nemají žádné vlastní kuřácké kvality. Jsou to tedy „briérky“ nebo „briérky“ s vložkou z mořské pěny. Nenabízejí žádné zvláštní přednosti, mají ale své oprávnění jako „štrapační“ dýmky – pro lidi, kteří se pohybují hodně venku, nebo cestují a kteří tedy nemohou zabránit, aby jejich dýmka nepřicházela neustále do styku s okolním světem. Kožený potah chrání dřevo a zároveň brání tomu, aby cenná dýmka vypadala poškrábaně a potlučeně.

Přednosti i nevýhody: viz příslušný materiál

„BRIÉRKY“ S VLOŽKOU Z MOŘSKÉ PĚNY

Byly vynalezeny zřejmě proto, aby se chladnost mořské pěny spojila s robustností dřeva. Bohužel najdeme právě často u těchto dýmek náhražku místo pravé mořské pěny. Dřevo, i sebelepší, ztrácí zde možnost ovlivňovat kuřácké vlastnosti. Přesto může nabídnout takovyto

exemplář, který se nemusí nakuřovat, pomocnou ruku pro kuřáka – začátečníka: kouří se chladně, suše a není příliš citlivý. Dejte si ale při nákupu pozor, aby byla vložka skutečně z mořské pěny.

Přednosti: velmi dobré kuřácké vlastnosti

Nedostatky: ani ryba ani rak

VODNÍ DÝMKA

Je snem všech autorů, kteří píší o dýmkách. Nejznámější z nich, kterou snad kouří příležitostně někteří milovníci exotických požitků i u nás, se jmenuje „nargilé“. Při vši nostalgii po „tisíci a jedné noci“ má tato záležitost svůj rub a líc. Na jedné straně je naprosto logické, že systém vodní dýmky poskytuje velmi chladný a čistý dým, neboť prochází čistou nebo parfémovanou vodou. Jedna trubička vede od hlavičky do vody, druhá slouží k tomu, abychom sáním vytvořili příslušné vakuum, které pak vyvine tah nutný k hoření tabáku. Až potud je vše jednoduché. Celá kuřácká aparatura však musí být odborně instalována. A to je druhá, méně příhodná stránka věci. Přístroj musí stát, kuřák by měl při kouření ležet. (Vysvětlíte, prosím, nezasvěceným hostům předem, že se z vás v poslední době nestal narkoman – kuřák opia.) Je zapotřebí spousty místa. Největší problém ale je, že tabák se musí udržovat v doutnajícím stavu vloženým kouskem žhavého uhlí. Žádný z autorů, kteří tolik horují pro vodní dýmky, nevysvětluje, kde máme ve věku olejového a ústředního topení tento žhavý uhlík sebrat. V obchodech nedostanete ani uhlíky, ani speciální silný tabák s názvem Tombeky, který je do „nargilé“ nutný a musí se předem nechat změkknout ve vodě, ani příslušné parfémy k navonění vody. Celou situaci komplikuje ještě navíc skutečnost, že se tato dýmka velmi obtížně čistí. Jste-li přesto nezvratně přesvědčen, že tuto orientální dýmku musíte za každou cenu mít, kupte si perskou. Ta prý je nejlepší a nejpoužitelnější. Co ještě potřebujete? Bezpochyby spoustu času a trpělivosti, abyste z tohoto přístroje vydolovali patričný požitek. Podaří-li se vám to, beru zpět vše špatné, co jsem o „nargilé“ prohlásil.

Přednosti: mimořádně chladný dým

Nevýhody: komplikovaná instalace a obsluha, je těžko k dostání

KALABAŠOVÁ DÝMKA

Jde o exota, kterého vám na rozdíl od „nargilé“ vřele doporučuji. Přístroj je to poměrně velký, hlavičku na způsob trumpety má vyloženou mořskou pěnou a vždy visí, je tedy prohnutá. Kouří se z ní báječně chladně. Vysvětlením je veliká dutina mezi vložkou a vnější stěnou hlavičky, která poskytuje kouři dostatek příležitosti k zchladnutí. Tyto dýmky se zhotovují z jistého druhu africké dýně. Čistí se normálními čistícími, na dutinu mezi vložkou a vnější stěnou použijeme kousek vaty. Vložku lze prostě vyndat, není našroubovaná ani jinak upevněná.

Přednosti: velmi chladný, suchý dým

Nedostatky: poněkud nešikovná, vhodná jen pro domácí použití, poměrná citlivost

Dýmky s víčkem, večerní dýmky, zaklapávací dýmky, „hubopalky“, dýmky s vyměnitelnou hlavičkou, nastrkovací dýmky

Zde se nejedná o dýmky ze speciálních materiálů, nýbrž pouze o jejich zvláštní podoby a formy s větší či menší hodnotou, kterých si vlastně všímáme jen pro úplnost.

Dýmka s víčkem je anglický vynález, původně zřejmě zamýšlený pouze pro nadšené milovníky golfu. Kovové víčko ji chrání před větrem, což je velmi důmyslné, neboť tak zůstává pojištěna před nebezpečím propálení. Během doby se osvědčila i při mořeplavbě, při dalších sportovních aktivitách, jako lovecká dýmka či dýmka pro větrné pláže.

Takovouto dýmku by si člověk měl opatřit, nechce-li se vzdát kuřáckého požitku ani při pobytu venku na větru. Na druhé straně vám nedoporučuji takové bláhovosti, jako je například dýmka s nasazeným zlatým deštníčkem, ledaže byste byl typem člověka, který si zakládá na tom, že se jeho okolí baví na jeho účet, ať to stojí, co stojí. (Tyto a podobné hračky si ostatně nevymyslel nikdo jiný, než dýmkový král Alfred Dunhill. Ani slavné jméno, jak vidět, nechrání před pošetilostí.)

Nyní k večerní dýmce. Ve své nejčistší podobě je černě namořená a má oválnou hlavičku s oválným vrtem. Nevytahá tedy kapsy vašeho večerního oblečení. Tyto dýmky působí velmi elegantně a navzdory oválné tabákové náplni se z nich dá kouřit bez problémů.

A nyní nezvyklý tvar dýmky, který je francouzského původu, a pokud je mi známo, nikde jinde se nevyrobí. Jedná se o extrémně krátkou dýmku, kde náustek vychází prakticky rovnou z hlavičky. Celá tato zvláštnost je dlouhá asi osm centimetrů. Pochybuji, že by se z takové dýmky dalo pohodlně kouřit, aniž by si člověk spálil ústa. Musel by si počínat nesmírně opatrně a tahat jen velmi pomalu. Moje rada: tohoto experimentu můžete zůstat klidně ušetřeni.

To samé platí i pro takzvané „kempingové dýmky“. Jsou to ploché dýmky, u nichž se dá sklapnout náustek. Platí o nich totéž co o předchozích, jen s tím rozdílem, že zvláštní zakřivení přece jen poněkud prodlužuje kanálek. Úspora místa je ve srovnání s normálními dýmkami tak směšně

nepatrná, že se nevyplatí, abychom si podobný model pořizovali jen kvůli němu samému. Zapřísáhlý kuřák si ostatně otázku místa, pokud jde o jeho kuřácké náčiní, nebude vůbec ochoten připustit.

A ještě k jedné dýmce se speciálním systémem (o dalších bude řeč v následující kapitole), kterou nabízí několik výrobců. Je z lehkého kovu, má dlouhý žebrovaný nádstavec, krátký náustek a často obsahuje chladicí systém. Její hlavička má vložku z vřesovce a našroubovává se. Pod vložkou je dutina, chráněná kovovým sítkem proti vniknutí tabáku, v níž se dým ochlazuje. Tyto dýmky mají v závislosti na kvalitě vřesovcové vložky a díky dutině skvělé kuřácké vlastnosti. Další výhodou je, že člověk prakticky potřebuje jen jednu dýmku. Hlavička se prostě vymění. Máte-li čtyři (podle mé teorie), může vám to úplně postačit. Tak či onak, celá ta věc mi připadá příliš funkcionalistická, příliš promyšlená. Navíc tyto dýmky podle toho také vypadají: bezduché abstraktní konstrukce pro nestylové funkcionalisty. Nejsou to dýmky, nýbrž přístroje na kouření.

Říká se, nejlepší nakonec – a nejen proto, že autor je rodilý Bavor: pár poznámek o bavorské fajfce. Kouří se z ní výborně. Hlavička se zhotovuje z kvalitního vřesovce. Dlouhý kanálek skvěle ochlazuje dým, kromě toho má chladicí prostor (podobně jako Petersonův systém). Další části jsou z ořechového dřeva, často v kombinaci s jelením parožím. Připouštím, že celek vyhlíží poněkud folkloristicky a je náročný na údržbu. Ale koho něco takového baví, tomu kladu na srdce, že tak chladně a v pohodě si z žádné jiné nezakouří.

Mohli bychom uvést ještě celou řadu dalších speciálních forem. Jsou ale většinou natolik výjimečné, že v tomto přehledu nemají co dělat. Zastávám ostatně názor, že po přečtení této knihy a především po vašich prvních kuřáckých zkušenostech a kontaktech s dalšími kuřáky si vytvoříte své vlastní mínění a budete se ho držet. Dýmky, o kterých jsme zde hovořili, si pak otestujete sami.

Dýmky se systémem a filtry

Jsou kuřáci, kteří důsledně odmítají jak jakékoli systémy, tak filtry všeho druhu. Nesdílím jejich názor. Vy přece máte právo rozhodnout, jak koncentrovaný tabák chcete kouřit. A kromě toho se vám přes veškerou snahu nepodaří kouřit za všech okolností v klidu, pohodě a studeně. Filtry a systémy vám to do jisté míry vynahradí. Úkolem většiny systémů je prodloužit cestu kouře a zadržet tabákové výtažky (kondenzát). Daří se to často komplikovaně kroucenými kovovými vložkami nebo nádržkou ve spodní části hlavičky, která zachycuje kondenzát. Pro začátečníka to mohou být velmi užitečná zařízení. Sice se většinou dosti obtížně čistí, ale co naplat, bez pečlivého čištění se jejich účel brzy změní v pravý opak.

Nyní k filtrům. Nejjednodušší je filtr papírový, který se prostě vsune mezi nástavec a náustek. Jeho účinek nebude kdovíjaký, protože cesta dýmu jím není ovlivněna. Přesto bych vám ho doporučoval – zachytí část kondenzátu a ulehčí vám po dokouření částečné čištění. Použijte každý pouze jednou, bohudík stojí jen pakatel.

O vývoj skutečných filtrů se zasloužily především německé firmy (nejznámější jsou Denicotea a dr. Perl – pro dýmky značky Vauen). Kdo chce nebo musí ze zdravotních důvodů kouřit zvláště lehce, měl by se s nimi spřátelit. Zvláštním druhem filtru je pochopitelně i vodní dýmka (viz str. 48).

Nejúčinněji však uchráníte své chuťové orgány i dýmku tím, budete-li kouřit pomalu a neustále tabák udusávat.

Dýmky slavných značek

Následující kapitola by mohla být skutečnou a nedocenitelnou pomocnicí při výběru vašich dýmek. Poskytuje mezinárodní přehled proslulých značek a usnadní vám výběr vašich prvních dýmek i pozdější rozšíření a obohacení jejich sbírky. Představím vám nyní nejznámější a nejdůležitější značky a výrobce, vždy se stručnou charakteristikou jejich nabídky. Tento výčet nemůže být pochopitelně úplný. Existuje mnohem více dobrých značek, někde jsem ale musel udělat dělicí čáru, a proto jsem se orientoval v první řadě podle německého trhu. Nejprve bych ale chtěl sprovodit ze světa jeden rozšířený omyl: Když se řekne „velký výrobce dýmek“, nesmíme si hned představovat typickou továrnu s automaticky řízenými stroji a běžícími pásy. I když je dnes přírůstek dýmek nebo její dokončení u větších firem zpravidla značně mechanizováno, existují stále ještě výrobní kroky, které vyžadují pravou řemeslnou zručnost. Malí výrobci, například dánská firma Freehand-Designer, zhotovují dýmky ještě dnes od začátku až do konce ručně. Obecně se dá říci: čím dražší dýmka, tím více rukodělné práce jí bylo věnováno. I sériové dýmky jsou ovšem dnes mistrovskými díly ušlechtilého a solidního řemesla. Nyní k samotným značkám: u všech, které zde uvádím, si můžete být jisti, že vás kvalita jejich zboží nezklame.

NĚMECKÉ DÝMKY

Za německé dýmky bych dal ruku do ohně. Jsou mnohem lepší než jejich pověst. Zpravidla řemeslně dokonale provedené, z nejkvalitnějšího materiálu a cenově většinou přístupnější než většina dovezených.

Němečtí výrobci nabízejí navíc tolik typů, že každý najde přesně to, co hledá. Od povytce solidních užitkových dýmek až k extravagantním tvarům a špičkovým kouskům s žilkováním StraightGrain.

Německé dýmky skutečně snesou srovnání se všemi ostatními. Sám kouřím z několika takových a mohu je co do chuti jen doporučit. Jediné, co jim chybí, jsou zjevně libozvučné cizí názvy. Přesto si následující německé firmy zaslouží, aby zde byly uvedeny.

Vauen

Špičkové výrobky této firmy jsou stejně jako u Firmy Dunhill označeny bílým bodem, jen o něco větším než v Dunhillově případě. Podnik nabízí prvotřídní kvalitu za přijatelné ceny. Špičkové výrobky jsou často krásně žilkovány a na své si u Vauena přijde především přítel velkých dýmek.

Oldenkott

Pokud vím, nabízí dnes nejširší sortiment; vedle klasických forem v nejrůznější kvalitě i moderní tvary. S firmou spolupracují dánští designéři, jejichž úkolem je vnášet do výrobního programu co možná neoriginálnější styl. Špičkové výrobky od Oldenkotta jsou rukodělné práce, často originály. Běžný standard je cenově přijatelný, zato mistrovská dílka příslušně drahá, avšak s ohledem na kvalitu se tato investice každopádně vyplatí.

Denicotea

Tuto firmu by si měli zapamatovat především kuřáci, kteří chtějí kouřit zvlášť lehce. Její dýmky jsou opatřeny velmi účinným filtrem. Denicotea přichází s bohatým výběrem klasických i jiných tvarů s nejrůznější povrchovou úpravou. Jako špičkové nabízí dýmky s mimořádně krásným žilkováním nebo zvlášť zajímavě opískované, na něž si musí člověk někdy chvíli počkat. Poptávka převyšuje nabídku.

Ostatní německé dýmky

Vedle uvedených tří firem působí ještě řada menších. Používají často názvy anglické provenience, snad proto, aby se lépe prodávaly. Je těžké vyjádřit se k jejich kvalitě. V tomto případě se musíte spolehnout na doporučení svého dodavatele. Pokud je objednáva, bude o nich také asi něco vědět. Jistě vám nic nezamlčí.

V posledních letech se i v Německu objevili mistři dýmkaři vysokého stylu. Jmenujme K. H. Juru či R. Barbiho. Jejich originály se mohou jak co do kvality, tak co do ceny směle měřit s nejlepšími obdobnými dánskými výrobky.

ITALSKÉ DÝMKY

Itálie si v poslední době získala pověst dýmkařské velmoci. Kvalita zpracování zde dosáhla úrovně srovnatelné v každém ohledu se vším, co se objevuje na evropském a světovém trhu. Špičkové modely jsou z prvotřídního dřeva a v designu vznikají vedle klasických tvarů stylově čisté,

překrásné exempláře. Pro italské dýmky hovoří ostatně i skutečnost, že nejkvalitnější „ébauchons“ (bloky kořenů, z nichž se vyřezávají dýmky) se z Itálie nevyvázejí, nýbrž jsou v první řadě nabízeny tuzemským výrobcům.

Savinelli

Tato firma nabízí skvělý program, počínaje klasicky jednoduchými a cenově výhodnými dýmkami až po umělecky ztvárněné originály, na nichž je patrný Savinelliho výrazný rukopis. Klasickými tvary, zdařilými novými fazónami a především prvotřídním řemeslným zpracováním pronikl Savinelli mezi nejúspěšnější značky. Jeho dýmkám s vynikajícími kuřáckými vlastnostmi nelze upřít místo mezi absolutní světovou špičkou. Ve srovnání s anglickými dýmkami bych se téměř odvážil tvrdit, že za méně peněz obdržíte u něj kvalitnější výrobky.

Lorenzo

Tento výrobce si udělal jméno vysloveně moderním, ale z gruntu solidním designem. Jeho dýmky mají většinou tmavou polituru a dobře se drží v ruce. Špičkové výrobky to sice, pokud je mi známo, nejsou, ovšem rozhodně ne ani podřadné zboží. Dýmka od Lorenza se hodí především pro individualisty.

Ostatní italské dýmky

Vedle těchto dvou proslulých firem existuje v Itálii pochopitelně ještě mnoho drobnějších výrobců. Některým z nich se díky vynikajícímu a vkusnému designu podařilo navázat úspěšně na dobrou pověst, které se těší italská módní návrháři už dávno v nábytkářské a automobilové produkci. I pro ně platí bohužel totéž co pro Dány: kvalita a krása se musí bohatě zaplatit.

Několik značek, které stojí za to si zapamatovat: **Il Ceppo** zhotovuje nádherné volné varianty základních klasických tvarů a nabízí pozoruhodný výběr i milovníkům větších dýmek a dýmek s filtrem. U firmy **Ascoriti** pracuje několik mladých talentovaných návrhářů na extravagantních, ale přitom vyvážených modelech, které se vyznačují novými originálními nápady, pokud jde o náustek a nástavec. **Castello** a **Brebbia** nabízejí formálně dokonale dýmky s ušlechtilým žilkováním i zajímavým opískováním. A **Maestro Sel Jacobo della Gemma** přichází na trh se špičkovými dýmkami s téměř neuvěřitelně dokonalým žilkováním, které, často ještě zhodnoceny o stříbrné kroužky nebo vsazené diamanty, by se klidně mohly prodávat v jakémkoli klenotnictví.

Jako svůj tajný tip vám ještě prozradím jména **Guidi Giancarlo** z Pesara a **Maestrale**. Všichni tito mistři vyrábějí omezené množství dýmek, které jsou proto i v Itálii k dostání jen v exkluzivních obchodech a v Německu jen výjimečně, pokud si je některý obchodník speciálně objedná.

FRANCOUZSKÉ DÝMKY

Mají většinou vynikající kvalitu, i když mistrovské kousky se mezi nimi objevují jen zřídka – hlavně v poslední době, kdy jsou více žádané. Zato najdeme široký a solidní výběr ve středních a nižších cenových kategoriích. Co do vzhledu objevíme mezi nimi především klasické tvary a volněji utvářené varianty, které se z nich vyvinuly. Na německém trhu jsou francouzské dýmky velmi dobře zastoupeny. Často zde koupíte lepší exempláře než v samotné Francii. Přesto, dostanete-li se někdy do blízkosti Saint-Claude, neměli byste opomenout navštívit toto tradiční dýmkařské město. Pochází odtud ostatně většina níže uvedených značek.

Butz-Choquin

To je největší francouzský výrobce dýmek. Nabízí širokou kolekci převážně klasických modelů. Na své si u něj přijdou i milovníci bytelných kousků. Všechny modely této firmy jsou velmi solidně provedeny a rovněž konečné úpravy se přidržují spíše tradice. Přednost je dávana matnému povrchu, tmavohnědému namoření nebo dokonce hlavičkám v přírodním stavu. Dýmka této značky představuje vždy dobrý kup tím spíš, že ceny zůstávají na přijatelné úrovni.

Chacom

Pokud jde o výrobu a styl, platí pro něj prakticky totéž, co pro Butz-Choquina. Narazíme u něj ovšem i na dražší modely se skvělým žilkováním, které jsou pochopitelně také mnohem dražší, a můžeme se obdivovat i velmi zdařilým výletům do oblasti volných kreací.

Ropp

Tento podnik nabízí standardní kvalitu za velmi výhodné ceny. Pro splasklou peněženku představuje pravý ráj. Přesto není úroveň jeho dýmek, pokud jde o kuřácké kvality a řemeslné zpracování, v žádném případě podřadná. Špičkové žilkování nebo tvorbu z volné ruky bychom u Roppa pochopitelně hledali marně.

Chap, Jeantet

To jsou další dvě jména francouzských dýmkařů, která mají dobrý zvuk. I u nich se setkáme s dobrou kvalitou, solidním designem a rozumnými cenami. Můžete investovat bez obav, a sáhnete-li do horní (stále ještě přijatelné) cenové příčky, můžete dostat skutečně špičkovou dýmku, za kterou byste jinde zaplatili mnohem víc. Nyní ještě o francouzských dýmkařích obecně. Už jste si asi všimli, že je charakterizuje typová rozmanitost a solidní, i když ne špičková kvalita. Dříve to bývalo jiné. Po mnoho let udávali francouzští dýmkaři tón, bývali známější a podstatně produktivnější než angličtí výrobci. Teprve obě světové války jim přinesly stagnaci a vynesly vzhůru jiné evropské značky. Snad byla francouzská podnikavost co do značek a kvality málo pružná. Teprve v poslední době začínají někteří drobnější výrobci opět pronikat mezi světovou elitu. Uvedme alespoň tři z nich:

Roux

Presvědčuje svými decentně laděnými modely, které se příliš nevzdalují klasickým tvarům, vyznačují se ale krásným a elegantně individuálním rázem.

Lacroix

Tato firma přichází na trh s ušlechtilými a půvabně tvarovanými dýmky, které i znalci považují za mnohonásobně dražší, než ve skutečnosti stojí. Zvlášť krásná je klasická vřesová červeň na moderních, přitom ale zase ne přespříliš netradičních tvarech.

Morel

Tento výrobce dýmek je už dlouhodobě aktivní, jeho nabídka však neoslovuje každého. Mnohé jeho kreace jsou tak přebujelé a svérázné, že je zákazník může přijímat jen se značnou rezervou. Jiné jsou naproti tomu pozoruhodně krásné a vyvážené. K specialitám této firmy patří velmi odvážné originály a supervelké „gigantky“, často delší než 35 centimetrů. Jejich kvalita i kuřácké vlastnosti jsou vynikající, doporučuji vám ale: sáhnete po některém z těchto modelů, teprve až budete mít zcela jasno, pokud jde o váš styl. V tomto případě mívají totiž špičkové dýmky (na francouzské poměry) i špičkové ceny. V Německu je neseženete.

IRSKÉ DÝMKY

Irské dýmky jsou na stejné vysoké úrovni jako anglické. Právem můžeme říci, že například známá irská značka Peterson je angličtější než sami Angličané. Přidrží se totiž starých klasických tvarů. Do svého sortimentu už přes dvacet let nezařadila žádný nový typ.

Peterson

Přesněji „Kap a Peterson“, je jedna z největších firem na světě. Nejpodivuhodnější je na tom fakt, že při mimořádně velké produkci („petersonku“ dostanete koupit všude na světě) se jí neustále daří udržovat stabilně vysokou kvalitu. Nepotkal jsem ještě nikoho, kdo by byl s dýmku od této firmy nespokojen. Její sortiment je přitom vzhledem ke kvalitě překvapivě laciný. V SRN můžete tuto dýmku získat už za zhruba třicet marek. Ještě pár poznámek o firmě: Svou pověst si vybuodovala především nedostižnými „visáky“ typu „bent army“, které se nastrkují a většinou jsou opatřeny stříbrným kroužkem. Vlastní ho skoro každý na slovo vzatý kuřák dýmky. Výrobky jsou opatřeny Petersonovým systémem, zvláštním vývrtem (od vlhčovačem), který umožňuje mimořádně chladné a suché kouření. Další zvláštností je náustek, který Peterson vytvaroval a dovedl k dokonalosti. Má otvor, kterým je dým veden vzhůru na patro a nikoli dolů na často mnohem citlivější jazyk. K svému chvalo zpěvu na tuto dýmkařskou firmu bych chtěl ještě připojit vlastní nejnovejší zkušenost – vyvinutí celé serie hezkých laciných dýmek z mořské pěny. Expedují je černé – jakoby opískované – i nažloutle hnědé, které vypadají, jako by byly už dávno v provozu. Petersonovy dýmky, zejména jeho méně časté, ale o to krásnější mistrovské kousky (Straight-Grains, Bird Eyes, Giants) patří k tomu nejlepšímu, co vyšlo z rukou dýmkařských mistrů. Přijmením jedna „petersonka“ by měla být pro každého kuřáka obligátní.

ANGLICKÉ DÝMKY

Jsou fanatikové, kteří dýmku, která nespátřila světlo světa v Anglii, neberou vůbec na vědomí. To je nesmysl. Jedno je však nesporné: kouření i výroba dýmek dosáhla svého největšího rozkvětu právě ve Spojeném království. Odtud pocházejí všechny klasické, nadčasově krásné tvary dýmek, tam se vytvořil žargon kuřáků dýmky, tam byla jednou provždy stanovena měřítko solidnosti a zpracování dýmky. Navíc vděčíme této zemi za suverenitu, znak, který je dnes s kouřením dýmky spojován. Anglické dýmky zůstávají přes veškerou konkurenci z kontinentu stále ještě nepřekonatelné, anglické tabákové směsi platí za nedostížitelné. Ať už chceme nebo ne, kouříme-li dýmku, jsme v očích okolního světa poněkud „anglofilštití“. Přistupuje k tomu navíc i fakt, že tolik velebený anglický životní a společenský styl se přímo zrcadlí v osobnosti kuřáka dýmky. Nyní tedy k samotným anglickým dýmčím. Vyznačují se absolutní harmonií a z gruntu solidním řemeslným zpracováním. Platí to i pro levné exempláře. Čímž jsme se dostali k první (a zaplatpánbůh i poslední) kapce hořkosti – anglické dýmky jsou drahé. Neplatíme totiž pouze za dýmku samotnou, nýbrž i její ušlechtilý původ. A cenu ještě zvyšuje vydatný bonus za značku. Tak dochází k tomu, že v Německu nedostaneme prostě „dunhillku“ nebo „charatanku“ pod 150 marek. A to prosím v nejjednodušším standardním provedení. Ukázkové exempláře – Straight Grains, Bird Eyes atd. – dosahují astronomických prodejních cen. Moje následující konstatování vyvolá jistě zlou krev. Kdo je například ochoten vydat 150 marek a jde mu v první řadě o kuřácké kvality a žilkování jeho dýmky, získá od italské, dánské nebo německé firmy skutečně špičkový výrobek, který splní a někdy i překoná všechna jeho očekávání. Stručně řečeno, dostane za své peníze víc. Avšak, a nejen snad proto, abych ještě kdy dostal anglické vstupní vízum, musím dodat, že vás tato rozumná volba nenaplní takovým pocitem štěstí, nevbudí ve vás takovou vlastnickou pýchu. Neboť čistokrevnou „Angličanku s modrou krví“ nebudete držet mezi zuby jenom jako dýmku, ale i jako celou tradici, celý krásný nimbis „dýmkořilie“ v jeho nejdokonalejší podobě.

Je už načase věnovat se jednotlivým značkám. Začneme tou, která se těší největšímu renomé.

Dunhill

Pan Alfred Dunhill si otevřel v Londýně trafikku roku 1907. Začal zhotovovat dýmky, které byly zpracovány honosněji a perfektněji než všechny, které se doposud v Anglii prodávaly a kouřily. Byly ovšem také od samého začátku mnohem dražší. Avšak horní vrstvy Spojeného království, dávající přednost kvalitě, tyto jeho kreace přijímaly a dobře platily. Původnímu principu zůstala firma Dunhill věrna dodnes. Jeho viditelným výrazem je „bílý bod“, který se stal firemní značkou těchto dýmek. Zdobí každý Dunhillův náustek a přitahuje obdivné pohledy kuřáků i zapřísáhlých odpůrců kouření. Je to stavovský symbol v nejčistší podobě. Dnes vyrábí Dunhill dýmky s nejrůznější povrchovou úpravou a v nejrůznější kvalitě, ovšem vždy s respektováním klasických tvarů. Dlouho už také nabízí mimořádně lehké dýmky s pískovaným černým a světle hnědým povrchem, ale ani ty nejsou podstatně lacinější než jejich lakované sestry.

Věnujme pozornost přehledu nejdůležitějších provedení:

- Bruyere A (mahagonově červený lak, zcela klasická „dunhillka“)
- Root Briar Finish (přírodní hnědá)
- Shell-Briar (černá, pískovaná)
- Tanshell (světle hnědá, pískovaná)
- Redbark (mahagonová, pískovaná).

Každé toto provedení je nabízeno ve čtyřech velikostech. Kromě toho zde vyrábějí speciální dýmky, jako jsou hladké černé lakované „večerní“ dýmky, dýmky s bambusovou troubou, s povrchem z čínského laku a (bohužel!) i několik pozoruhodných pošetilostí, od zlatých kroužků na nástavci, které jsou „zdobeny“ drahokamy, až k minideštníčku na hlavičce.

Kromě toho rozvinul Dunhill i výrobní program příslušenství, který sahá od dusátka přes zlaté zapalovače až po pánskou kosmetiku a zubní pastu pro kuřáky. To všechno včetně výstřelků této značky nikterak neškodí. Každý musí chtít nechtě uznat, že všechny „dunhillky“ bez rozdílu chutnají tak, jak si člověk vysnil, tedy tak, jak má dobrá dýmka chutnat.

I vy k tomuto závěru dospějete. Nesmíte navíc také zapomenout, že Dunhill nabízí širokou škálu vynikajících tabákových směsí, z nichž jednu každou můžeme považovat za mistrovské dílo. I v této oblasti vynalezl obchodnický talent starého Alfreda Dunhilla přitažlivé speciality.

Vzpomeňme jen na jeho „denní“ sadu směsí – ranní, polední i večerní, tedy Early Morning Pipe, Aperitif a Night Cup.

Charatan

Mnozí znalci hodnotí tuto značku dokonce výše než samotného Dunhilla. Tato firma nevystupuje tak teatrálně, má ovšem ještě o něco delší tradici a (bohužel) tutéž cenovou politiku. Charatan se sice rovněž specializuje na klasické tvary, už před drahou dobou však vymyslel a realizoval „inovace“: svérázně tvarované, zpravidla krásně žilkované dýmky. Ostatně, dostanete-li jednou chuť na skutečně nefalšovanou „gigantku“ (obří dýmku), najdete ji právě u tohoto výrobce. V poslední době dala firma do oběhu skutečně zdařilou sérii přírodně zbarvených pískovaných dýmek, která přináší odvážnou a přesto úspěšnou obměnu klasických tvarů. Vašemu nekuřáckému okolí nebude „charatanka“ nijak nápadná, znalci vám ji ale budou závidět. Co se týká kuřáckých kvalit i dřeva, je firma Charatan velmi vybíravá. Její dýmky reprezentují spolu s „dunhillkami“ to nejlepší z nejlepšího.

Loewe

Je to povytce „anglická“ firma, která nabízí výlučně klasické, solidně zpracované dýmky. Ani ceny nejsou přemrštěné, bohužel jsou tyto dýmky málo rozšířené. Pokud na ně narazíte, rozhodně se vyplatí, abyste se na ně dobře podívali.

GBD

Podle mých informací jde o vůbec největšího anglického výrobce dýmek. Nabízí širokou paletu klasických i moderních designů za sice vyšší, ale stále ještě přijatelné ceny. Všechny modely jsou solidně zpracovány a poskytují dokonalý kuřácký požitek. Tato firma se snaží přicházet se stále novými tvary, které si přesto zachovávají klasický nádech. Sortiment GBD představuje možnost, jak se seznámit s anglickými dýmkami a získat relativně levně pár kousků pro denní potřebu.

Parker

Další anglická značková firma, o které se říká, že patří do Dunhillova království. Já tomu však příliš nevěřím – Parker nepotřebuje žít z drobtů, které mu Dunhill přenechá. Na to je dost jiných. Parkerův výrobek je ostatně vždy neobyčejně kvalitní dýmka za poměrně přijatelnou cenu. Její tvary jsou klasické, mnohdy jsou černě pískovány. V každém případě jde o dobrou investici, špičkové kousky co do žilkování však mezi „parkety“ nehledejte.

Ben Wade

Tak zní jméno další velmi solidní anglické značkové dýmky. Na mne působí vždy velmi mužně. Robustnější, většinou klasické tvary jsou zpravidla tmavé a matné. Ceny se pohybují kdesi uprostřed. Kuřácké vlastnosti i zpracování je na velmi dobré úrovni.

Orlík

Další kvalitní anglická značka. Poskytuje široký výběr solidních a velmi dobrých dýmek a nabízí k nim i příslušenství. Tyto dýmky sice nejsou laciné, ale ani přehnaně drahé. Příležitostně mezi nimi najdeme i exempláře s výjimečně hezkým žilkováním. Tvary jsou většinou klasické, kvalita nejrůznější.

BBB, Barling, Civic, Comoy

Rovněž tyto firmy si zaslouží zvláštní zmínku. Vyrábějí dýmky v duchu nejlepší anglické tradice, s vynikajícími kuřáckými vlastnostmi. Barling přichází v poslední době s moderními, leč velmi zdařilými tvary, ostatní zůstávají věrni tradici. V každém případě kdo koupí, neprohloupí.

Ostatní anglické dýmky

Existuje ještě řada dalších, u nás méně známých anglických výrobců dýmek. Ve většině případů nabízejí dobrou kvalitu. Při vysokých nárocích, které na ně kladou sami Angličané, to ani nepřekvapuje. „Angličanka“ vás nikdy nezklame. Na závěr ještě jedno doporučení: Označení „London Styl“ není ještě důkazem anglického původu – spíše naopak. Je to pouze reklamní trik výrobců neanglických, kteří chtějí vzbudit zdání, že pocházejí z Londýna. Dejte si pozor a nenechte se ošálit.

DÁNSKÉ DÝMKY

Jejich popis je neobyčejně obtížný – snadno se totiž může stát, že se hned zítra osamostatní další návrhář a překvapí nás novými ušlechtilými a vynikajícími dýmkami „z volné ruky“. Dánsko je ostatně živnou půdou, které vděčíme za moderní, odvážné a většinou nepravděpodobně krásné tvary, přinášející trhu nové podněty a kuřákům trochu problémů. Neboť mnohý exemplář je, promiňte mi tu poněkud konzervativní poznámku, „overdesigned“, to znamená, že skvěle se hodí k obohacení sbírky dýmek, vyžaduje však neobyčejnou odvalu při běžném užívání. Zaplat'bůh se nevyskytují pouze tyto extrémy, ale také celá řada skutečně zdařilých designů, které jsou hezké, odvážné a použitelné zároveň. Tyto tzv. „freehands“ a z nich pro sériovou výrobu odvozené nové tvary si v každém případě zaslouží vaši pozornost, protože se jedná převážně o exempláře, z nichž se dá skvěle kouřit a jejichž řemeslné zpracování je bez vady. Je pozoruhodné (když si uvědomíte, jak zřídka se vyskytuje žilkování Straight Grain), že právě mnohá z těchto kreací vyhlíží až neskutečně krásně. Na vysvětlení snad postačí, že se mnozí Dánové nechávají inspirovat žilkováním dřevěného bloku (ébauchonu) k tvarování dýmky, vyřezávají ji tedy podle žilkování. Tento postup je pochopitelně možný je v malých podnicích, které ponechávají dostatek volného prostoru pro individuální zpracování.

Nyní k jednotlivým značkám. Nejprve větší firmy, z nichž se často rekrutují jednotliví designéři, kteří dnes nabízejí vlastní kreace.

Stanwell

Největší dánská značka, která přivykla trh na moderní tvary dýmek. Původně byla založena s tímto anglickým názvem, aby usnadnila start do té doby relativně neznámým dánským dýmkám. Dnes je to všeobecně uznávaná značka, která nabízí velmi rozsáhlý program s mnoha (mezitím už zase klasickými) tvary. Kvalita je na patřičné výši, ceny rozumné.

Svedenborg

Dosahuje dnes téměř stejného obratu jako předchozí značka. Program firmy staví na individuálních nových tvarech. Můžete tu obdržet polooriginály, dýmky vyráběné napůl strojově, ale dokončované pak ručně. Právě od Svedenborga pochází řada designérů, kteří dnes vedou vlastní ateliéry. Svedenborg nabízí mnoho filigránských tvarů – budou se líbit zejména přívržencům zjemněných fazón. Kvalita je i u této firmy na vysoké úrovni. Její špičkové výrobky jsou čistými originály, vlastnoručně tvarovanými majiteli firmy Taoem a Jorgensenem. Říká se jim „Pipe in the Block“ a blok dřeva, z něhož byla dýmka vyřezána, se prodává spolu s ní.

Bari

Další firma se sériovou výrobou a širokým uplatněním na trhu. Také u ní můžete získat vynikající, individuálně tvarované dýmky s bezvadnými kuřáckými vlastnostmi. Za přijatelné ceny si můžete vybrat moderně pojatou dýmku, která bude plně odpovídat vašemu osobnímu vkusu.

Menší výtvarní návrháři, kteří mají vlastní dílny

Jejich výrobní kapacita je většinou omezená, takže není snadné jejich výrobek sehnat. Obchodníci si objednávají jen sem tam nějaký kousek. Ceny těchto dýmek jsou, při vši jejich kráse i s přihlédnutím k jejich originalitě, poněkud pěkně „mastné“. Uvážíme-li ale, kolik hodin práce vězí v jednom každém kousku, kolik „ébauchonů“ se musí zpracovat, než vznikne skutečně mistrovské dílo, jsou tyto ceny naprosto pochopitelné. Dovolte mi tedy představit několik originálních dánských výtvarných návrhářů, dámy mají samozřejmě přednost.

Anne Julie (Rasmussen)

Pokud vím, je to jediná žena, která dosáhla úspěchu a uznání jako designérka dýmek. Dýmky této mladé dámy, která pokračuje v práci svého zemřelého manžela, jsou neobyčejně elegantní a zcela individuální, zpravidla s krásným žilkováním a tmavým lakováním. „Anne Julie“ patří bezesporu mezi nejexkluzivnější zboží. Její obchodní značkou je zpoloviny bílá a zpoloviny červená tečka. Stane se z ní snad dámský protějšek tradičního Mistra Dunhilla?

Chonowitch

Musíte se podívat hodně zblízka. Na první pohled budí totiž dojem, že držíte v ruce klasickou tmavě mořenou „Angličanku“. Teprve při důkladnější prohlídce zjistíte, že se jedná o jemně modifikovaný originál. Co do stylové čistoty jsou tyto dýmky fenomenální. Rovněž jejich chuť je vynikající. Chonowitchova produkce je mimořádně nízká. V Německu se dají koupit jeho dýmky, pokud je mi známo, jenom ve dvou obchodech. Přesto se shánka po nich vyplatí. Od roku 1977 zhotovuje tento mistr i páskované dýmky v kvalitě Tanshell.

Svend Bang

Od samého počátku jeden z největších mistrů dánského stylu „freehand“. Žije a pracuje v Kodani a zhotovuje tam originály s žilkováním, při jehož spatření se člověku tájí dech (ceny tomu pochopitelně odpovídají). Dodává neustále nové a nové důkazy vysoké úrovně dánského „freehandu“.

Carl Eric

Dánský originální styl pro lidi, kteří mají středně vysoké příjmy.

Former

Rovněž zhotovuje originály, které připomínají klasický styl. Ročně nevrobí více než 500 kusů, které vynikají velice solidním řemeslným zpracováním. Former ostatně pochází z prvotřídní „líhně“; než se osamostatnil, pracoval u Larsena.

W. Ø. Larsen

Patří mezi průkopníky stylu „freehand“. Jeho světle mořené a jemně lakované dýmky stanovily měřítko tohoto stylu, která platí dodnes. Během doby získaly Larsenovy dýmky oblibu na celém světě. Najdeme mezi nimi kreace, které oslňují svým žilkováním a před odvážnými pokusy dávají přednost prapůvodnímu smyslu pro tvar. Larsen nabízí i několik druhů jemných dánských tabáků.

Jorgen L.

Zhotovuje vynikající originály za odpovídající ceny. Každý z nich představuje klenot dýmkařského umění.

Ingo Garbe

Jeho dýmky jsou vždy perfektní, během doby se bohužel změnil v záležitost prominentů. Jsou to originály špičkové úrovně, naneštěstí také se špičkovými cenami. Nacházíme mezi nimi vysloveně odvážné tvary, nicméně vždy naprosto vyvážené a harmonické. Aby nebyl rušen, přestěhoval se výtvarný návrhář na malý ostrov, což ještě více umocnilo jeho skvělou pověst.

V tomto výčtu bychom mohli pokračovat, nikdy by však nebyl úplný. Již zítra může zazářit nová hvězda na nebi „freehandu“ a zvýšit tak opět slávu dánských dýmek. Na tomto místě jsem vám chtěl představit jen pár momentálně aktuálních značek. Na závěr ještě, jako obvykle, doporučení: Chcete-li si koupit hříšně drahý originál, buďte velmi nároční. Mimořádné kousky si zachovají totiž svoji kvalitu pouze tehdy, jsou-li skutečně vynikající. To mi alespoň napovídá má vlastní zkušenost.

AMERICKÉ DÝMKY

Mají v Evropě obtížnou pozici. Konkurence je příliš silná a příliš kvalitní. Ačkoliv v USA existuje několik dflen, které vyrábějí vynikající exempláře, nemohou se prosadit proti dánské konkurenci „freehandu“. Američtí kuřáci dýmek, kteří si potrpí na exkluzivní zboží, rovněž neposkytují šanci tuzemským výrobcům a dávají přednost špičkovým evropským výrobkům. Vedle speciality, jakou jsou kukuřičné dýmky (viz str. 46–47), přicházejí z Ameriky i dýmky ze dřeva bílého ořešáku (hickory) a „American Briar“, které se také říká „breezewood-pipe“ (je z americké odrůdy vřesu, případně prý i ze dřeva rhododendronu). Nekouří se z nich sice špatně, ale kvality evropských „brierek“ nedosahují. Jediná známější značka, která se občas objeví i na našem trhu, je Kaywoody a Medico, která vyrábí dýmky s filtrem a kovovým čepem, esteticky však zcela nevyhovující. Můžete si ji koupit, ale nic se nestane, když ji mít nebudete.

RAKOUSKÉ DÝMKY

Rakousko nemá výrobce dýmek, kteří by dosáhli většího uznání. Přirozeně s výjimkou vídeňské dýmky z mořské pěny, ta je mezi pěnovkami absolutní jedničkou. Nejrenomovanější výrobce se jmenuje Andreas Bauer. Mít jeho dýmku je potěšení vyvolených. I když je hříšně drahá (nejméně 180 marek za tu nejjednodušší a cena se může libovolně zvyšovat), při jejím kouření rychle zapomenete, za kolik jste ji pořídili.

DÝMKY Z OSTATNÍCH ZEMÍ

Bylo by příliš odvážné si myslet, že kromě zemí, které jsem uvedl, nikde jinde nevyrábějí dobré „briérky“ a další použitelné dýmky. Například v celém Středomoří (vlasti vřesového kořene) nebo v Africe, kde má kouření prastarou tradici (o tanganjických pěnovkách a perských nargilé jste si už cosi přečetli). Ale světoznámý a proslulý není žádný výrobce, žádná značka. Alespoň na německém trhu si žádná z nich nevybojovala své místo. A to může být směrodatné kritérium, neboť kuřáci dýmek jsou nepodplatitelní. Pouze značky, které jsou trvale kvalitní, jsou rovněž trvale úspěšné. Je zajímavé sledovat, jak se na náš trh pokoušejí proniknout japonské dýmky. Obchodníci se smyslem pro experiment je už nabízejí; vyznačují se (jako většina zboží ze Země vycházejícího slunce) vysokou úrovní zpracování a vycházejí ze stylu dánských dýmek.

Klasické tvary dýmek

Umět pojmenovat tvary klasických dýmek patří takřkajíc k základnímu vzdělání každého kuřáka dýmky. Pokusím se vám nabytí těchto základních vědomostí co nejvíce usnadnit jednoduchými vyobrazeními, která řeknou na první pohled více než sáhodlouhé popisy. Další obrázky k tomuto tématu najdete ostatně v barevné příloze.

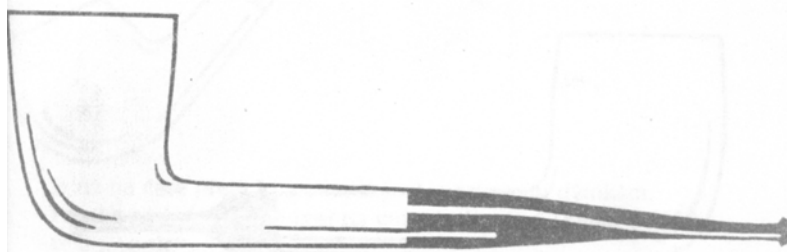
Začněme pravzorem dýmky, „Billiardem“.

Je vyváženost sama. Je-li hlavička tvarována poněkud více do válce, mluvíme o „londýnské hlavičce“. „Billiard“ je zřejmě nejznámější a nejrozšířenější ze všech dýmek. Podobně jako ostatní tvary se vyrábí v nejrůznějších velikostech, délkách a s malými obměnami.

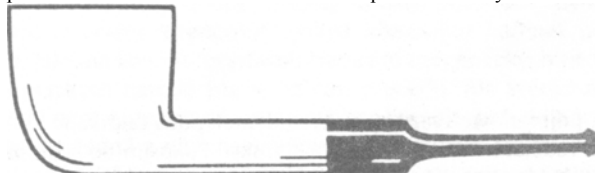
Dalším modelem je „Dublin“.

Navzdory čelnímu zešíkmení má vývrt (tedy vnitřek) hlavičky kolmé stěny. Tato dýmka se vyskytuje v nesčetných a vždy elegantních variantách.

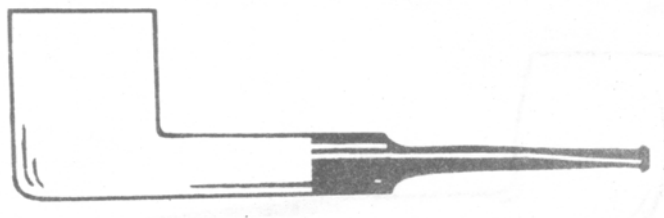
Nyní k tvaru „Pot“.

„Poty“ jsou masivní dýmky s tlustostěnnými hlavičkami. Je na nich hodně dřeva, a proto nejsou příliš komplikované. Těžko se přehřívají a pravidelně hoří. Proto se také hodí zvláště pro začátečníky.

Dalším typem je „Stand-up Poker“.

Tento tvar má zvláštní přednost – tuto dýmku můžeme bez problémů odkládat. Hlavička je většinou podobně masivní jako u „potu“ a stejně snadno se z ní kouří. Vedle mnoha ostatních variant existuje i „Stand-up Poker“ se zploštělými stěnami, tedy ve tvaru kostky.

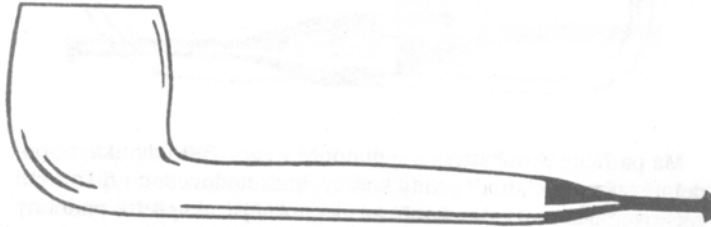
Další v pořadí představovaných je „Lovat“.

Její hlavička má zpravidla „billiardový“ tvar, rozdílný je dlouhý nástavec, na němž je většinou nasazen sedlový náustek. Tento tvar je relativně vzácný, protože logicky musí být vyřezán z poměrně velkého kusu materiálu. Zato slibuje zvláště jemný dým, protože se na odbourávání kondenzátu podílí větší množství dřeva.

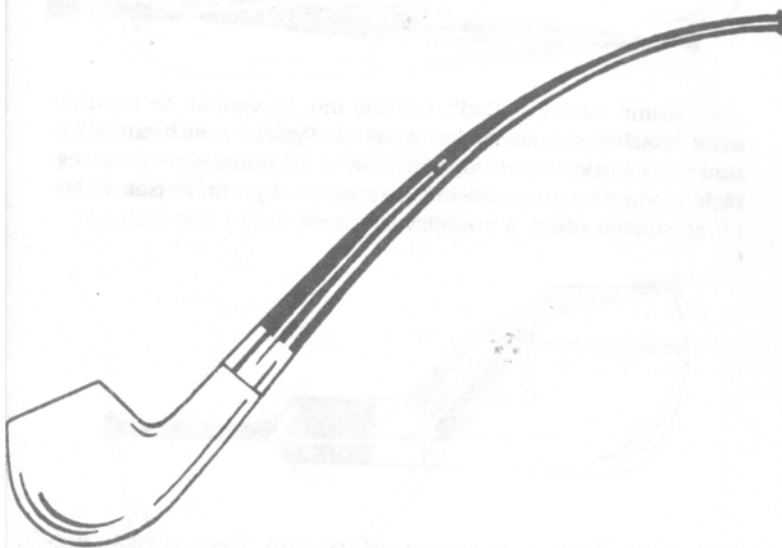
Podobnou variantou je i „Liverpool“.

I tato dýmka má stejné vlastnosti a také podobný vzhled, jenom náustek je rovný, nikoli sedlový.

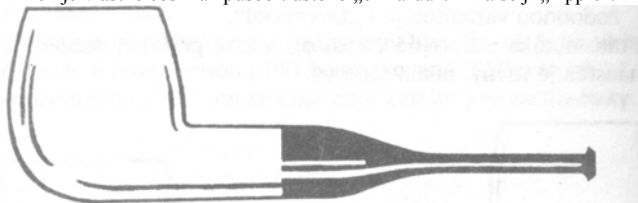
Nyní pro změnu zcela specifická dýmka s názvem „Churchwarden“, tedy reverend, důstojný pán.

Vyrábí se s hlavičkou typu „billiard“ nebo „Dublin“ a dlouhá je asi jako dvě normální dýmky. Protože má velmi dlouhý kanálek, vychází z ní mimořádně chladný a suchý kouř. Používá se při čtení, u televize a podobně. Nesmíme ovšem zamlčet, že zacházení s ní je poněkud nepohodlné. Nesnáší totiž prudké pohyby a znemožňuje všechny ostatní činnosti kromě kouření.

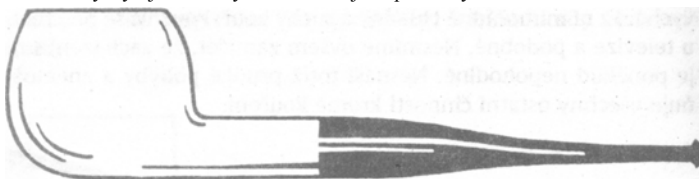
Je už na čase přejít k „podsaditým“ sportovním dýmкам.

První z nich je vlastně cosi na způsob tlustého „billiaru“. Říká se jí „Apple“.

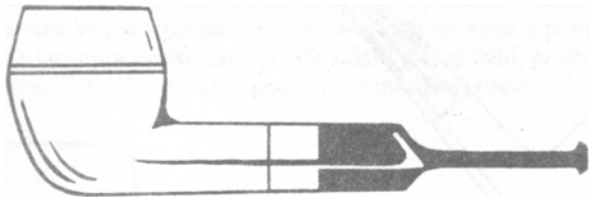

Má patřičně tlusté stěny a sedí dobře v ruce. Tato dýmka se, podobně jako „pot“, hodí pro ty kuřáky, kteří nedovedou při kouření zachovat klid a rovnováhu. Poněkud elegantnější, ale přesto podobný tvar má „Prince“, zvaný také někdy „Tomate“.

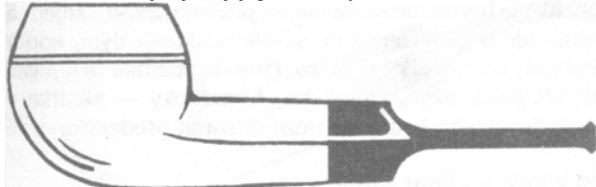
Často se vyskytuje s hlouhým nebo silnějším prohnutým náustkem.

K dalšímu modelu, „Cad“, existuje mnoho variant. Se zapuštěnými kroužky, s vykládanými stěnami. Typické jsou hranaté nástavce a náustky. Těmto dýmčákům dáváme přednost venku, na cestách, v přírodě a při rukodělné činnosti. Snad proto, že jsou stabilní, ze silného dřeva a sedí pevně v ruce.

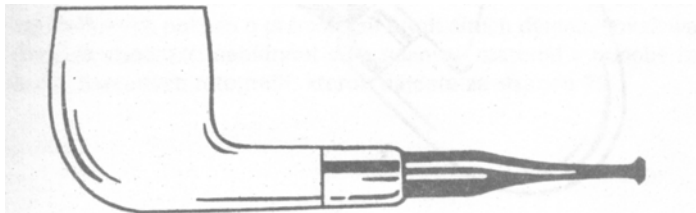

Ukážeme si zde ještě robustnější variantu, které se říká „Bulldog“. Jak už prozrazuje samo jméno, je ještě „podsaditější“, ještě stabilnější. Vlastnosti má stejné jako její předchůdkyně.

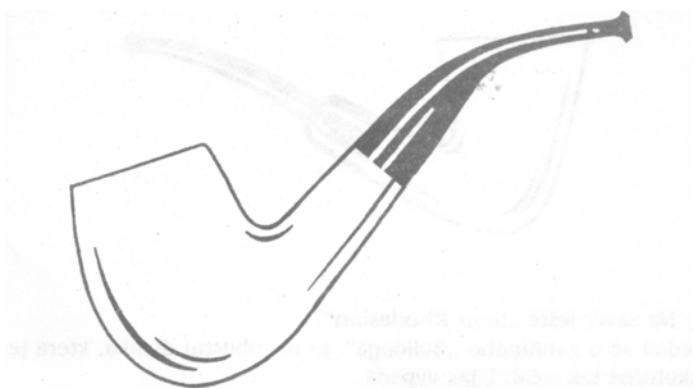

Jeden z novějších tvarů se jmenuje „Army“.

V principu sice vypadá stejně jako „billiard“, má ale zcela zvláštní náustek. Říká se mu kolík, nešroubuje se, nýbrž pouze nastrkuje. Logicky proto není zapotřebí čepu. U mnoha dýmek tohoto typu je nástavec zesílen kovovým kroužkem, u špičkových dýmek bývá ze stříbra nebo dokonce ze zlata.

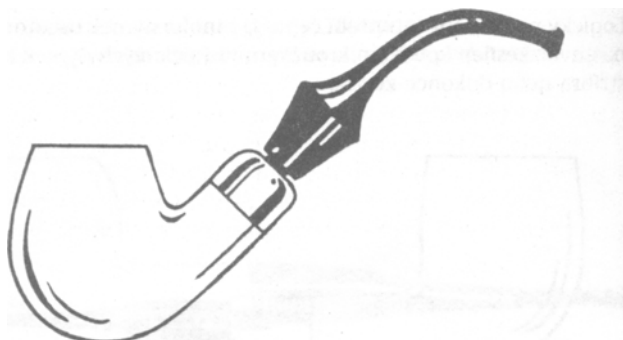

Nyní opustíme vodorovné tvary a budeme věnovat pozornost prohnutým. Všechny tyto dýmky nesou společné označení „bent“. Na obrázcích vám představíme čtyři typické zástupce tohoto typu. Nejdříve tvar v čisté podobě – „Bent“.

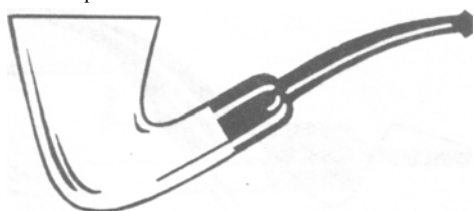
Tato dýmka je harmonie sama, nejen pro svůj vnější vzhled, ale také, pokud jde o zacházení s ní. Skvěle ochlazuje dým, kondenzát zůstane vždy dole, těžiště je nízko. Proto je „bentka“ a její varianty ideální při práci, jízdě autem, pro řemeslníky – zkrátka všude tam, kde člověk sice kouří, ale musí se starat především o něco jiného.

Další v řadě je „Bent Army“. Jak už napovídá samo jméno, je to prohnutá „Army“, spojující pochopitelně výhody obou modelů. Tento tvar je doménou irské firmy Peterson, příležitostně se ale vyskytuje i v kolekcích a nabídce jiných výrobců.

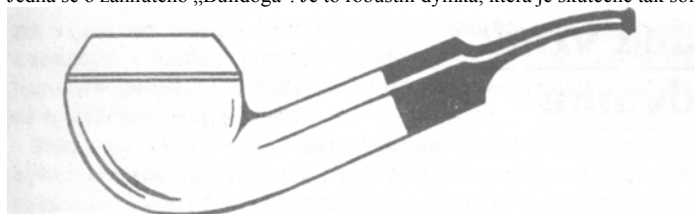
A ještě pár slov k elegantní variantě „Bent Albert“.

Tato dýmka je zřejmě předchůdkyní mnoha moderních „freehandů“. Vyznačuje se především plynulou elegantní formou a konturami, které nicméně působí mohutně.

Na závěr ještě „Bent Rhodesian“.

Jedná se o zahnutého „Bulldoga“. Je to robustní dýmka, která je skutečně tak solidní, jak vypadá.

Toto jsou tedy hlavní a nejdůležitější klasické tvary. Občas se ještě mohou vyskytnout ve vykládané podobě s přídavným jménem „Panel“. Existuje například „Panel Billiard“, „Panel Apple“, „Panel Prince“ atd. Jejich nabídka je ovšem malá. Originální dýmky, jejichž tvary jsou z nich odvozeny, se doposud úspěšně brání jakékoliv klasifikaci a pojmenování (ačkoli jim jejich autoři pochopitelně dávají nejrůznější jména. Přesto se vždy dají nějakým způsobem odvodit od některého z klasických tvarů. V naší knížce se ale vzdáme veškerých pokusů o předvádění originálních dýmek. Považoval jsem za vhodnější nabídnout vám názorný materiál v podobě tabulky barevných fotografií, kterou najdete za stranou 79.

Jak vzniká dýmka

Na tomto místě chceme pro všechny, koho to zajímá, krátce popsat, jak se zhotovuje taková dýmka. Na samém počátku je, jak už víme, blok dřeva z kořenů, na kterém téměř všechno záleží. Nej kvalitnější kořeny jsou staré 30 až 80 let a existují prý i starší, i když jich jistě během let mnoho ubylo. Když takový vřesový kořen vykopou (zpravidla začátkem zimy), očistí ho nejdříve od hlíny, zbaví vedlejších výhonků a uloží až do léta do speciálního příkopu, který je neustále zavodňován. Pak přichází ke slovu „coupeurs“. Ti rozřezávají kořeny na „ébauchony“. Přitom je velmi důležité, aby tyto bloky zůstaly co největší a zůstávalo jen málo odpadu. „Ébauchony“, které už prozrazují, jak jsou žilkovány, se pak třídí podle kvality a nabízejí výrobcům dýmek. Než dojde k vlastnímu zpracování, vyvábí se „ébauchony“ dvanáct hodin, aby se vyloučila případná pryskyřice a usmrtily všechny ještě žijící klíčky. Pak se musí materiál dalšího půl roku sušit, než může být dále zpracován. Říká se, že ze 60 špalíků vznikne často jenom jedna rozumná dýmka.

Na své další pouti je hrubě přířiznutý špalík podroben 70 až 80 různým výrobním operacím, než může být výsledný produkt dýmka – nabídnut obchodníkovi. Zde si povšimneme jen nejdůležitějších:

- přířiznutí špalíku
- vysoustružení hlavičky
- vysoustružení nástavce
- vyfrézování hlavičky
- ruční dopracování definitivního tvaru
- namoření, napuštění dýmky olejem apod.
- nalakování dýmky
- přesné přizpůsobení náustku.

Genezi dýmky v jejích nejdůležitějších fázích si můžete prohlédnout rovněž na barevném vyobrazení na 1. straně barevné přílohy.

Ve všech těchto fázích vzniku se doplňuje práce strojů (řezání, frézování, lakování) a lidských rukou. Přičemž podíl lidské práce při výrobě je o to vyšší, čím individuálnější a dokonalejší dýmka

má vzniknout. Cenový rozdíl mezi originální dýmku (freehand) a sériovým výrobkem je tedy zdůvodnitelný už v tomto stadiu. Ale i strojové zpracování si žádá odborníků, protože dřevo je neobyčejně individualistický materiál.

Takzvaný „finiš“, tedy ta část výrobního procesu, kdy dýmka nabývá svého vnějšího vzhledu, používá různé metody; od zachování přírodního stavu až po lakování. Jednou z těchto metod je i „pískování“, při němž je dřevo vystaveno působení proudu jemného písku foukaného pod vysokým tlakem. Při této proceduře zmizí měkké dřevěné části a zachována zůstane přirozená hrubá struktura povrchu. Ale i „opískované“ dýmky se ještě moří, lakují a leští. Výsledkem jsou hezké exempláře, které bývají většinou při zachování stejné kvality lacinější než srovnatelné hladké dýmky, neboť v jejich vzhledu nehrají tak velkou roli drobné nepravidlosti ve stavbě dřeva (pískování je odstranění nebo nepěkné žilkování).

A ještě pár slov k náustku. Prosadil se na něm materiál, který je hygienický, odolný a přesto příjemný v ústech – parakaučuk, tedy lisovaná tvrdá guma. Ojedinele se setkáváme i s jinými materiály, nedosáhly však obecnějšího rozšíření.

Dýmkový tabák

Není nic, co by se vyrovnalo tabáku. Je vášní ctihodných lidí a kdo se bez něj obejde, není hoden žít.

Jean Baptiste Molière

Tabák je potravou hladových, ohněm a teplem mrznoucích, nejlepším druhem osaměle bdících i útěchou zarmoucených srdcí.

Charles Kingsley

V této kapitole bude řeč o tabáku. Přitom se jen lehce dotkneme jeho historie a produkce – lépe řečeno zpracování – a o to důkladněji se budeme věnovat tomu, co je pro nás jako kuřáky důležité, totiž různým druhům, směrům a kvalitám.

DĚJINY TABÁKU

Roku 1560, tedy téměř až 70 let po objevení Ameriky, přivezl vracející se mořeplavec do Evropy rostlinu tabáku. Dostala jméno *Nicotiana tabacum* podle tehdejšího francouzského vyslance v Portugalsku sieura Jeana Nicota de Villemin. Tento učenec považoval zmíněnou rostlinu za medikament zvláštního druhu a dal tak podnět k vzniku dlouhá léta přežívajícího omylu. Sušená tabáková bylina byla vyhoštěna do lékáren a tam ji předepisovali na nesčetné množství chorob – vodnatelností počínaje a dnou a zvětšením štítné žlázy konče. Teprve koncem 16. století objevili na francouzském královském dvoře tabák jako poživatinu. Jemně rozdrčený tabákový prášek se začal šňupat. Avšak ve stejné době, přesněji řečeno od 27. července 1586, kouřili už v Anglii, díky siru Walteru Raleighovi, skutečnou dýmku. Příběh sám zde snad nemusím opakovat, žádná učebnice angličtiny vás s ním neopomene seznámit. Z Anglie nastoupil tabák a s ním i kouření dýmky své vítězné tažení do ostatních evropských zemí. Vlastní historie tabákové rostliny a kouření zůstávají ale zahaleny v temnotách raných amerických kultur. Z archeologických nálezů je nám známo, že se zde kouřil tabák z nejrůznějších druhů dýmek dávno a dávno před romantickými dobami „dýmky míru“, zpočátku asi jako součást kultu s náboženským pozadím, později jako obecně rozšířený požitek amerických praobyvatel, Mayů.

Pro úplnost, budiž řečeno, že kouření samo bylo sice celá tisíciletí rozšířeno v Orientu, v Africe, jihovýchodní Asii a dokonce i v Řecku více méně jako náboženský nebo léčebný rituál, že však neexistuje doklad, na jehož základě bychom se mohli domnívat, že se tam kouřil tabák – byly to spíše nejrůznější byliny, například podběl (devětsil) a semenec (konopné semeno).

Z POLE AŽ DO DÝMKY

Tabák patří do čeledi lilkovitých, stejně jako rajče, španělský pepř, rulík zlomocný a blín. Má nesmírně lehká a drobná semena – je jich obsaženo 12 000 v jediném gramu. Od výsevu do sklizně uplyne podle klimatu a druhu tabáku tři až pět měsíců. Pěstováním a sklizní tabáku bych se nechtěl podrobněji zabývat, je to totiž velmi komplikovaná záležitost a spolu s vinařstvím patří k nejrafinovanějším zemědělským technologiím. Sklizené tabákové listy (v některých případech dokonce veškerá nat') se nejdříve usuší. Přitom lze použít různých postupů: sušení vzduchem, nad otevřeným ohněm, horkým vzduchem v sušárnách a v poslední době i sušení na rourách ústředního topení. Avšak usušené tabákové listy, rozmělněné a napané do dýmky, by nám ve většině případů připravily v pravém slova smyslu drsné a trpké~zklamání. Nejdříve je totiž z tabáku nutno odstranit obsah bílkovin. Tomuto procesu se říká fermentace a provádí se dvěma způsoby: První je přirozený – tabák se sváže do balíků (kozlíků, štoků, prahů), v nichž dochází při teplotách 40–60 ° C ke kvašení. Perfektní fermentace se docíluje několikanásobným převrstvením, ochlazením a opakováním kvasného procesu, což trvá tři až čtyři měsíce. Dnes se ovšem většinou používá drasticky zkrácená strojová metoda. Tabákové listy procházejí tunelem, kde jsou vystavovány působení páry, horkého a studeného vzduchu. Na závěr se sbalí do velkých balíků a dopřejí se jim ještě dva až tři týdny k dofermentování.

Teprve poté se dostáváme k vlastnímu umění výrobců tabáku, k míchání. Jeden druh tabáku by totiž chutnal příliš jednotvárně. Teprve smíšením několika různých druhů a přidáním kořeněných tabáků vznikne takové složení, které si s požitekem zapálíme. Nakonec se tabák ještě nařeže a přebytečná vlhkost se odstraní pražením.

Zvláštní kapitolou, takřka oblastí působnosti nadpřirozených sil, je aromatizace, zvaná též flavouring. Tabák se během ní nasytí vysoce aromatickou tekutinou a poté opět usuší. Zde vám chci doporučit, abyste se řídili svými smysly. Aromatizované tabáky nejsou v žádném případě nezdravější než nearomatizované. Nejběžnější látky, které se k aromatizování používají, jsou vanilka, fíky, med, ovocné výtažky, éterické oleje, rum a cukr. Tento proces dodává tabáku další chuťové komponenty. Kdo chce, může si vyhledat svou vlastní speciální chuťovou nuanci, kdo parfémování odmítá, najde širokou paletu nearomatizovaných nebo jen nepatrně aromatizovaných tabákových směsí.

TABÁKOVÉ PŘÍPRAVKY

Ne všechny tabáky se prodávají ve stejné podobě. Proto bych vám chtěl představit základní způsoby distribuce. Začneme nejstarším.

Tabák v provazcích

To je způsob, který byl kdysi zcela běžný, dnes se s ním však setkáme na trhu jen stěží. „Provazce“ vznikají, stáčíme-li tabákové listy do nekonečné šňůry, asi 2 centimetry silné. Dříve se dal tedy tabák vlastně kupovat na metry. Na trhu byly k dostání i dvojité provazce nebo „preclíky“. Z provazců se vyvinul

Curly Cut

Je to tabák z listů zbavených žebírek, které byly stočeny do provazců a poté nařezány na tenké plátky. Tento „cut“ vypadá velmi hezky a uchovává dobře vlhkost. Dnes je přirozeně nabízen ve vakuovém balení. Doporučuje se nectpat plátky do dýmky v původní podobě – měli bychom je nejdříve rozemnout v prstech. Příbuzný způsob zpracování je

Flake Cut

Vzniká z pernikovitých plátů hydraulicky slisovaného tabáku, které jsou pak nařezány na proužky, z nichž se opět odřezávají plátky; které se svými rozměry hodí do malých vzduchotěsných dóz a tak se i prodávají. Tento postup zaručuje dlouhodobé uchování aromatu i vlhkosti. Tabákové vločky se musí před nactpáním rozemnout a uvolnit.

Cavendish

Tento typ tabáku se připravuje podobně jako „flakes“, má za sebou ale navíc ještě druhou fermentaci a opětné uvolnění, mnohdy i přidávnou aromatizaci. Hoří sám od sebe pomaleji, což může nabídnout jistou výhodu pro začátečníky.

Ready Rubbed

Zde vám už výrobce ušetřil uvolňování a drcení tabáku (v odstředivce). Malé částičky tabáku si můžete rovnou cpát do dýmky. Trochu podrcení v ruce navíc však nemůže být na škodu. I zde je relativně dobře postaráno o uchování vlhkosti a aromatu. Mnoho dnes nabízených tabáků je upraveno technologií „ready rubbed“.

Granulated

V principu se jedná o totéž jako v obou předchozích případech, jen výrobní postup se liší. Tabák se neuvolňuje v odstředivce, nýbrž rozřezává se křížem mechanickými noži.

Nejběžnějším způsobem současné nabídky je

Řezaný tabák

To je nelisovaný tabák, který se po předchozích úpravách prostě nařeže na tenké proužky a zkrátí. Jemný „cut“ má proužky široké 0,3 až 0,65 mm, dýmkový tabák zpravidla 1,5 mm. Těto šířce se někdy také říká Kriillschnitt. Většina dýmkových tabáků je nabízena v této podobě, přičemž jsou buď volně uloženy v sáčku, nebo v dóze, anebo jsou poněkud slisovány. Řezaný tabák se musí před vyschnutím chránit pečlivěji než tabák lisovaný. Pro úplnost ještě mezistupeň:

Crimp Cut

Je tabák, nařezaný na mimořádně krátké proužky a usušený zvláštní technologií, při níž se jednotlivé proužky ztočily (zkrumatěly).

TABÁKOVÉ SMĚSI

Kdysi se jednotlivé druhy tabáku rozlišovaly v podstatě podle svého původu. Americké směsi chutnají jinak než anglické, holandské či dánské. Dnes už je tomu jinak. Téměř všichni výrobci tabáku nabízejí program, který je jakousi škálou všech chutí, takže se vám pokusím roztřídit dnešní nabídku jinak. Protože tuto nabídku tvoří dnes u nás na 1 500 druhů, poskytnu vám tím samozřejmě jen určité vodítko. Nehledě na to, co bylo právě řečeno, existují v podstatě pouze dvě základní orientace:

Směsi Latakia .

Vznikají na bázi relativně světlých a lehkých orientálních tabáků, které jsou okořené Burleyem, Periquem a jinými tabáky, ale svou typickou kouřovou, drsnou vůni a chuť dostávají díky větší či menší příměsi tabáku Latakia – silného černého, „uzeného“ tabáku původem ze Sýrie. Tyto směsi se nearomatizují, buď vůbec, nebo jen velmi nepatrně.

Směsi Burley

Zde vypadá poměr základních komponent jinak. Kořené se podílejí jen menší částí, zatímco základem je tabák Burley doplněný lehkým Virginiam. Tímto smícháním tabák zesládně. Většina výsledných směsí je silně aromatizována, přičemž chuťové přísady sahají od cherry až po anýz.

Tyto dva „směry“ zahrnují ovšem stovky směsí a není prostě v lidských silách, abychom je všechny charakterizovali. Aromatizací získávají navíc tyto směsi další chuťové odstíny. Naštěstí existují dvě cesty, jak si při hledání svého tabáku pomůžete: jednak sám výrobce popisuje balíčky své směsi, jednak je tu zkušenost vašeho trafikanta. Většina obalů napovídá označeními typu „mild“, „extramild“, „sweet“, „rum-aroma“, „cherry-aroma“ atd. dostatečně o tom, co vás přibližně čeká. Proto se omezím na tomto místě pouze na základní chuťové vlastnosti nejdůležitějších druhů tabáku:

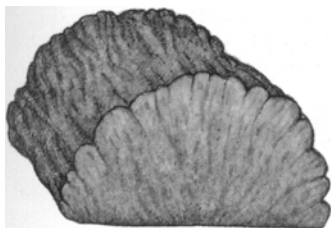
- Virginia = lehký a sladký (základní tabák)
- Burley = trochu kořeněný, sladký (základní tabák s lehce kakaovou vůní)
- Orient = jemný (základní tabák)
- Perique = těžký a sladký (tabák k okořené směsi)
- Latakia = „uzený“, drsný, silný (tabák k okořené směsi)

Pro úplnost se zmíním ještě o dvou dalších druzích tabáku: přírodním, lehkém světlém tabáku (v Holandsku) a černém (ve Francii a ve Švýcarsku). Mají ovšem už jen málo stoupenců.

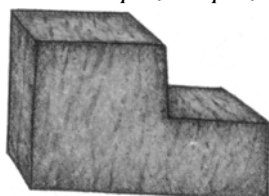
POPIS OBRÁZKŮ V BAREVNÉ PŘÍLOZE

Vznik dýmky

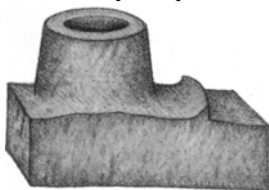
1. *Ebauchon. Takovéto kousky, odříznuté z vřesovcového kořenu, se prodávají výrobcům dýmek.*

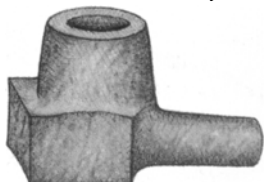
2. *Ti pak zhruba přříznou tvar budoucí dýmky.*

3. *K prvním pracovním krokům patří vývrt a základní tvar hlavičky. Zde si i výrobci „freehand“ pomáhají stroji.*

4. *Další krok se týká troubele a vývrtu pro dýmový kanálek. Musí dosahovat přesně na dno hlavičky.*

5. *Z následujících kroků už odhadneme konečnou podobu dýmky. U dýmek „freehand“ jde v těchto fázích výhradně o ruční práci. Ale ani u sériových modelů se nevystačí jen se strojním opracováním.*

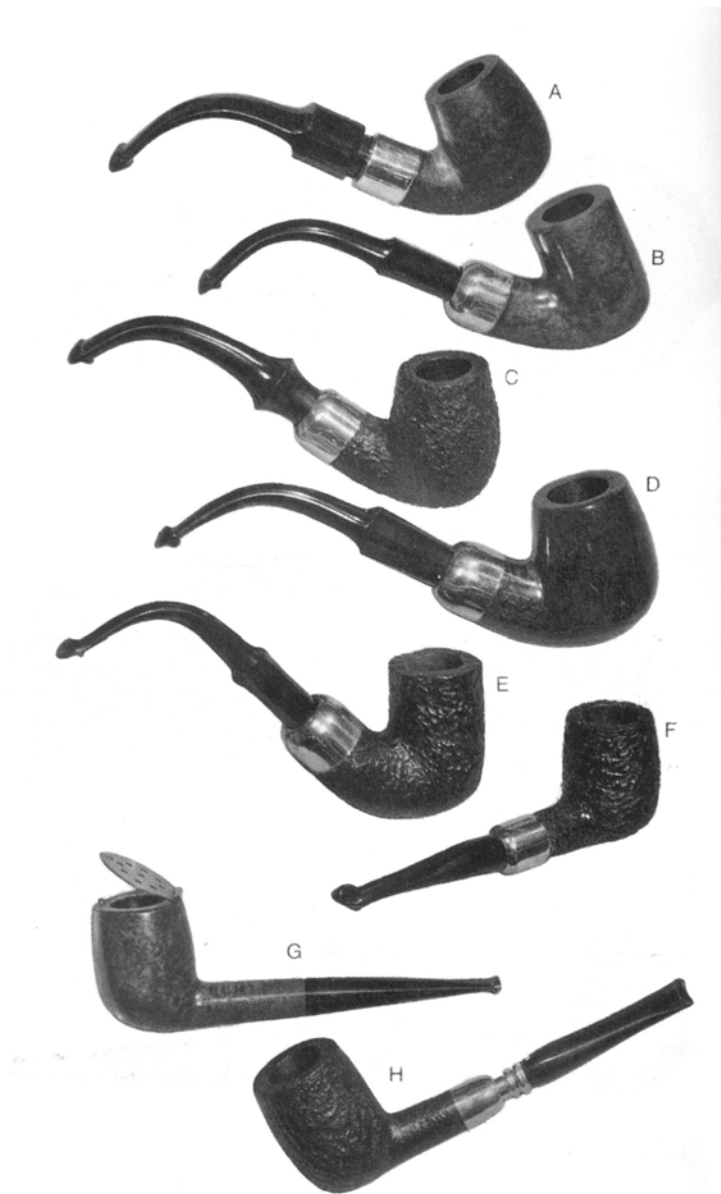

6. *Nasadí se náustek a troube/ se podle něj přibrousí. Nyní je dýmka hotová a dalo by se z ní kouřit. Zpravidla ale ještě následuje několik výrobních kroků, které s/ouží k jejímu zkrášlení: moření, leštění apod.*

Ukázka nabídky předních výrobců

1. *Petersonovy světově proslulé „bentky“ se vyznačují špičkovou kvalitou materiálu i zpracování. Všechny jsou se stříbrným spojovacím kroužkem a se speciálním skusem náustku (dým je veden vzhůru na patro):*

- *Model De Luxe (provedení Matte Finish Natural)*
- *Model Premier (provedení Tawny Walnut)*
- *Model Premier (provedení Sepia Brown Sandblast)*

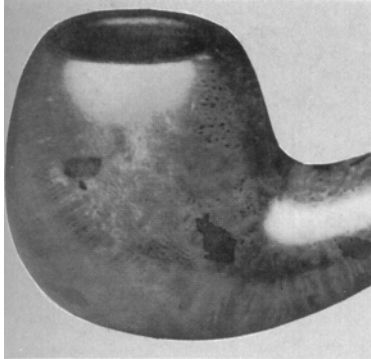
- *Model Special (provedení Nude WalnutJ.*
- *Model Standard (provedení Dark SandblastJ.*
- *Model Erin Straight (provedení SandblastJ.*

2. *Pouze Dunhillovy dýmky mohou prý poskytnout kuřákům nejvyšší uspokojení:*

- *Model Windscreen s kovovým víčkem proti větru (provedení Root BriarJ.*
- *Model Spigot se spojovacím čepem ze 14karátového zlata (provedení sneliJ.*

Povrchy

1. *Příklad méněhodnotné dýmky. Mimořádně velké zakytované plochy, nezajímavá kresba v dřevu. Takové dýmky jsou esteticky nevyhovující.*

2. *Příklad hezké dýmky s normálním pěkným žilkováním. Mořená dočervena. Žádná špička, ale esteticky docela přijatelná.*

3. *Působivě žilkovaná pískovaná dýmka. Krásná struktura, hnědě namořená. Častý a cenově poměrně dostupný typ, přesto sympatická.*

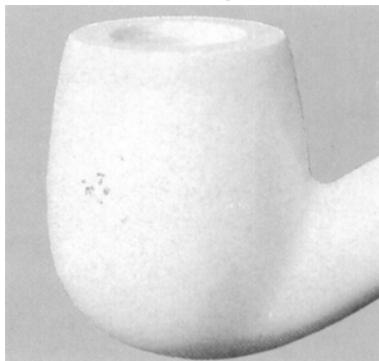
4. *Černě lakovaná pískovaná dýmka. Decentní klasický účinek. Při stejné kvalitě dřeva cenově dostupnější než modely s viditelným žilkováním.*

5. *Příklad „večerní“ dýmky s černě namořeným a hladce vyleštěným povrchem. Působí velmi vznešeně a solidně. (Model „Smoking“ od Vauena.)*

6. *Dýmka z mořské pěny, zatím nekouřená, v ochranném pouzdře.*

Špičkové žilkování

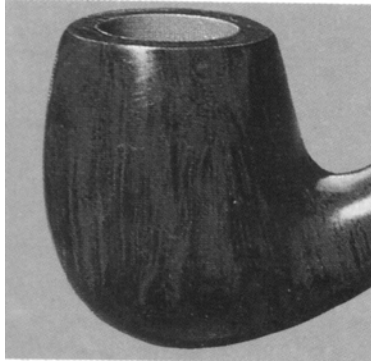
1. *Klasicky krásné žilkování typu Straight Grain. Téměř kolmé žilky probíhají těsně vedle sebe. Velmi ušlechtilé, cenné a drahé.*

2. *Absolutní špička v žilkování. Velmi vzácné Straight Grain, ideální směr žilek, perfektní kolem dokola. Mimořádně vzácný kousek, pochopitelně hříšně drahý.*

3. *Krásné přírodní zbarvené žilkování typu Straight Grain. Poněkud široké žihání. Působí velmi harmonicky. Je německého původu, tedy cenově poměrně dostupná.*

4. Vodorovně probíhající žilkování typu *Straight Grain*, široké žihání, které se táhne až na nástavec. Téměř ještě vzácnější než svisle žilkované kousky.

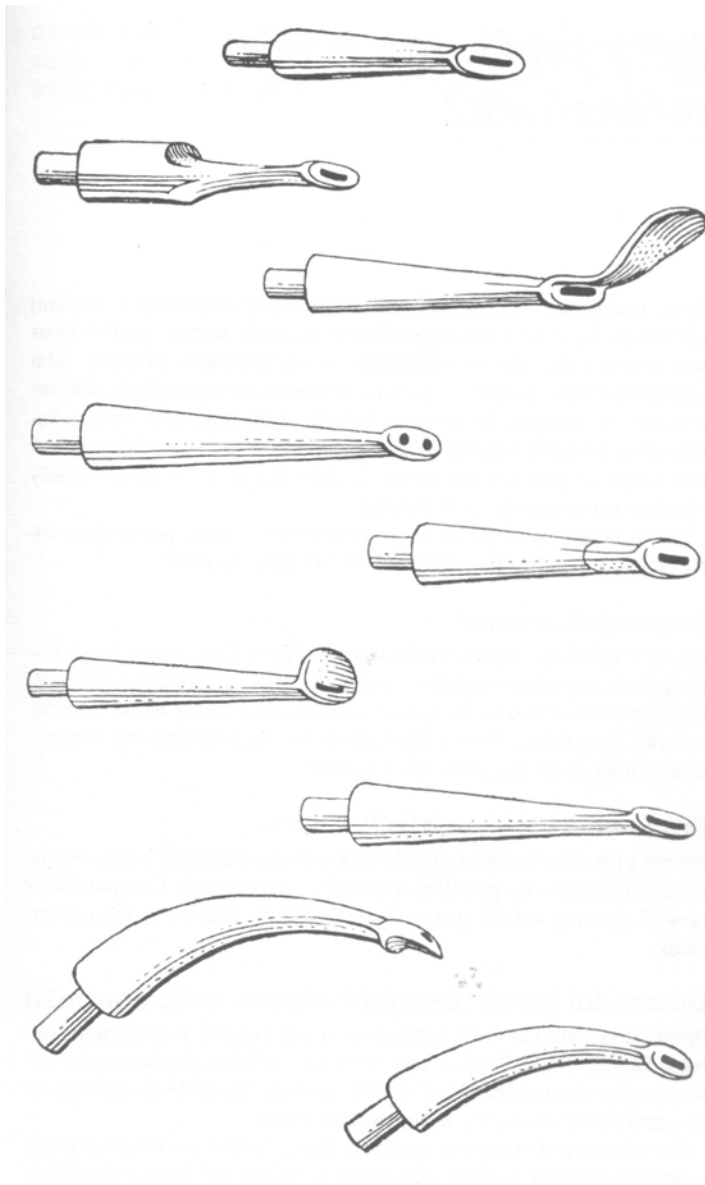
5. Vynikající příklad skvělého žilkování typu *Bird Eyes*. „Oka“ jsou pravidelně rozložena po celé dýmce. *Bird Eyes* jsou ještě vzácnější a stejně drahé jako *Straight Grains*.

6. Další vynikající žilkování typu *Bird Eyes*, které se táhne i k nástavci. Velmi působivé v důsledku světlého namoření. Přirozeně málo časté, cenné a drahé.

Tvary náustků

Hliněné dýmky

Jaký tabák má kouřit začátečník?

Na to není jednoduchá odpověď. Mnoho rádců před touto otázkou kapituluje, ostatně z pochopitelných důvodů, neboť chuť a vkus jsou velmi individuální záležitostmi, a co jednomu připadá jako vrchol kuřáckého požitku, vyvolá u druhého jen opovrhlivé pokrčení nosu – a naopak. Nevyhnete se tedy cestě pokusu a omylu. Teprve až vyzkoušíte několik druhů, vyjasníte si pozvolna svou orientaci, které se pak musíte držet a upřesňovat ji – až se někdy v budoucnu doberete „své značky“.

Přesto se pokusím podat vám při prvním výběru pomocnou ruku. Opět použijeme k tomuto účelu trojdílné schéma.

Dosavadní nekuřák

Měl by v každém případě zvolit mimořádně lehkou směs, která bude chutnat poněkud nasládle a pomalu hořet. Zvláště dobře se hodí například holandské nebo dánské tabáky, ale i zvláště lehká americká směs Cavendish. Velmi silný tabák by byl pro chuťové orgány začátečníka doslova „příliš silný tabák“.

Dosavadní kuřák světlých cigaret

Pro něj připadá v úvahu nejspíše lehce aromatizovaná směs, všechno ostatní by mu na počátku způsobilo chuťový šok. Čím parfémovanější cigarety kouřil, tím vydatnější aroma může mít jeho první tabák.

Dosavadní kuřák „černých“ cigaret nebo doutníků

Hned od počátku se jistě spřátelí se směsí Latakia v anglickém nárezu. Drsná, „uzená“ chuť mu bude od počátku připadat jako vystupňování dosavadních kuřáckých požitků. Nasládle aromatizované „americké“ drLhy by u něj neměly šanci.

Pro všechny tři skupiny společně platí: Zvláště na začátku příliš nešetřete. Vydejte raději o pár korun či marek víc. Neboť dražší tabáky způsobují zpravidla při kouření menší komplikace. Nejsou tak „horké“, dobře hoří a neztrpčí vám zbytečně vaše začátky. Teprve až si opravdu s požitkem zakouříte, můžete se pustit do hledání laciného tabáku, který by vám maximálně vyhovoval. Máte velké šance, protože – jak už bylo řečeno – na trhu je dnes přibližně 1 500 různých druhů.

Vysoká škola kuřáka dýmky

... Mám pocit, že dik tabáku procitla Anglie z dlouhého spánku... Námětem rozhovorů se stala sláva a vznešenost bytí. Lidé, kteří se doposud bavili jen o omezených domácích záležitostech, si vložili dýmku do úst a stali se z nich filozofové...

Sir James Barrie

V předchozích kapitolách jste se dozvěděli vše nezbytné, abyste si dovedli s požítkem vykouřit dýmku. Budete-li se těchto rad držet, stanete se záhy suverénními a vyrovnanými „mistry“, které často stihne závistivý pohled nekuřáků i kuřáků dýmky či cigaret. Ale a to vás už jistě nepřekvapí – i mezi těmi, kdo si poradí zručně s dýmku, existují různé elitní stupně. Lidé, kteří dosáhli ještě většího požítku a vyššího stylu. Cestu mezi ně bych vám chtěl pochopitelně otevřít. Připravte se prosím na to, že nyní poněkud opustíme reálnou půdu a přeneseme se do oblasti subjektivnosti, autosugesce a dokonce i jistého snobismu. Ale za co už by stál svět a konec konců i dýmka, kdyby se vždy jednalo pouze o banální a prokazatelné skutečnosti.

Pozorný čtenář si jistě všiml, že tato slova jsou poněkud v rozporu s tím, co se dočetl na začátku této knihy. Má pravdu. Považujte tedy tímto vlastní poslání „učebnice dýmologie“ za skončené. Od této stránky už dál číst nemusíte. Jste jen srdečně zváni. Neboť nyní začíná takřčeno „královská volba“, a to v nezávazných jednotlivostech.

O volbě obchodníka

Vyberte si toho nejlepšího, jakého najdete v dosažitelném okolí. Nemusí to být vždy ten největší. Důležité je, kolik srdce do svého obchodu vkládá. Poznáte to podle způsobu, jak vám bude nápomocen radou, zda vám dopřeje dostatek času na rozmyšlenou, nebo na vás bude naléhat, zda se vás bude pokoušet přemluvit. Není nic horšího než obchodník, který se vám snaží nacpat dýmku do úst svým řečením. Rozhodovat~se musíte v konečné fázi pouze vy sám, jinak nebudete s „uloveným“ kouskem nikdy plně spokojen. Tímto vám nedoporučuji, abyste nakupoval výlučně u jediného obchodníka. Avšak nabádám vás k jisté věrnosti, která nevylučuje občasnou nevěru. Tato věrnost s sebou totiž nese určité výhody. Za prvé se tak stanete „štangastem“ a tomu se přirozeně věnuje více pozorností a času. Za druhé začnete požívat jistých výhod a privilegií. Můj obchodník mi například ohlašuje, že dostal nové zboží. Tak se mi už dvakrát podařilo dostat z laciné série dýmku se špičkovým žilkováním, která by jinak bleskurychle zmizela. Schovává mi také celé týdny dýmku, pro kterou se stále nemohu rozhodnout, ale zároveň nechci riskovat, že o ni nenávratně přijdu. Upozorňuje mne na novinky a zvláště hezké kousky – a doporučil mi už několik neobvyklých značek, na něž už dnes nedám dopustit. Musím ovšem dodat, že můj obchodník patří ke třem či čtyřem nejlepším v Německu. A ne každý bude mít to štěstí, aby měl nablízku tak profesionálně zdatného a nadšeného odborníka. Co je nejdůležitější – a podle čeho by se měla bezpodmínečně řídit vaše volba – je otázka zajištění oprav. Najděte si za všech okolností obchodníka, který přijímá dýmku do opravy a pokud možno má i svou vlastní dílničku. Neboť jednou nutně nastane okamžik, kdy budete podobnou službu potřebovat – a pak vám může pomoci pouze on. Ve vlastní dílničce vám třeba také vyleští dýmky, které už nevypadají nejlépe. Dobrý obchodník vezme vaše přání za věc své cti a obstará vám dýmku, po níž toužíte a kterou on právě nemá na skladě. Ceny jsou – s výjimkou výprodejů, druhé jakosti nebo neobvyklých značek – všude přibližně stejné. Nemusíte mít strach, že obchodník s rozsáhlým servisem si bude také podstatně více účtovat. Resumé: Vyberte si co možná nejlepšího obchodníka, který se k vám bude chovat jako k stálému zákazníkovi a postará se i o opravy vašich dýmek – a zůstaňte mu co nejvěrnější. Pro budoucnost se to vyplatí.

Dýmka odpovídající typu kuřáka

Toto téma nesmíte chápat příliš úzce. Protože na dýmce vás musí v první řadě zajímat, jak se vám líbí, jak se drží a především jak vám chutná. Přesto byste neměli nechat zcela bez povšimnutí další dimenzi. Poté co se dýmka stala součástí vašeho zevnějšku, není nepodstatné, zda a jak vám sluší. Každá dýmka se nehodí ke každému typu, ke každému obličejí. Proto bude mít každý trochu rozumnější obchodník k dispozici zrcadlo, před nímž si to budete moci vyzkoušet. Z hygienických důvodů byste měli náustek zabalit alespoň do papírového kapesníčku.

V zásadě se dá říci, že klasické tvary středních rozměrů budou vypadat rozumně v každém obličejí. Horší už je to s mimořádně velkými, mimořádně malými a originálními dýmky. Muž typu medvěd grizzly bude vypadat s filigránskou, křehkou kreací poněkud pošetile, menší drobný typ se „supergigantkou“ v provedení „špalek v ústech“ rovněž. Tělnatějším pánům budou slušet uměřené velké „bentky“, sportovní typy budou působit s klasickým „billiardem“ ještě sportovněji. Avšak neztrácejte odvalu – výjimky potvrzují pravidlo. A dýmky někdy výborně poslouží k vytvoření výrazného kontrastu vlastní osobnosti. Na jedno byste ale neměli nikdy zapomenout: na kritický pohled do zrcadla.

Žilkování

Abychom se vyslovili naprosto jasně – žilkování souvisí s kvalitou dýmky jen do té míry, že se dá podle jeho hustoty usuzovat na mimořádně tvrdé dřevo s dobrými vlastnostmi. Pravidelnost žilkování neovlivňuje nikterak kuřácké kvality dýmky, přesto je tím faktorem, který vytváří

vzácnost, výběrovost a zvyšuje prodejní cenu dýmky. Dokázete-li se tedy zřici sběratelské vášně a snahy po renomé, pak vám radím: nedbejte na žilkování, během doby tak ušetříte spoustu peněz. Podle současného stavu cenové hladiny bych řekl, že za 60 až 80 marek dostanete dýmku s optimálními kuřáckými kvalitami – a všechno, co zaplatíte navíc, jde na konto značky a krásy dýmky. Avšak život není vždycky jen rozumný a ani vy neodoláte vždy kráse a vynikajícímu žilkování. A proto bych se chtěl zmínit o tom, v čem vlastně kvalita žilkování spočívá. V zásadě je žilkování tím cennější a vzácnější, čím je pravidelnější. Další stupeň – když směřuje kolmo vzhůru. Ještě exkluzivnější bude dýmka, bude-li mít žilkovanou i spodní stranu a nástavec. Rovnému žilkování se říká Straight Grain, dnes jsou však už téměř vzácnější takzvané Bird Eyes, což jsou malá kolečka složená z kroužků. Co si jako žilkování existuje rovněž u pískovaných povrchů, pokud žebra vykazují pravidelnou strukturu. Pískovaná Straight Grain je zřejmě to nejlepší, čeho se dá dosáhnout v umírněně krásném provedení dýmky. Nádherné Straight Grain nebo Bird Eyes renomovaných značek dosahují dnes bez nesnázi ceny několika set marek. Mimořádně krásné kousky mohou výjimečně překročit i hranici tisíce marek, jak se s tím vyrovnáte, záleží zajisté především na vašich finančních možnostech. Každopádně se touha po krásné dýmce může stát přímo vášní. Bohužel, musím zklamat naději, která ve vás snad tajně vzkličila – dýmky – ani ty nejkrásnější – nejsou výhodnou investicí. Jakmile se z nich jednou kouří, mají reálnou cenu už jen pro majitele. Použité dýmky se nekupují. Z hlediska finančního je to možná škoda. Když ale uvážíme, že dýmka je cosi jako kousek vlastní osobnosti, je to naprasto pochopitelné.

Jinak se to ovšem má se skutečně antikvárními kousky. Jejich trh existuje, sbírají se a vyměňují. Ale z těchto dýmek se samozřejmě nekouří. Často se přirozeně stává, že kuřáci dýmek jsou současně i jejich sběrateli. Vy se však musíte snažit udržet tyto dva koníčky v bezpečné rovnováze.

Vraťme se však k vlastnímu tématu, k žilkování. Zatím jsem zaměřoval váš pohled na sám vrchol, teď by bylo na místě přistoupit k tomuto fenoménu i „odspodu“. Buďte opatrní u dýmek s velkými tmavými skvrnami – ty totiž dovolují usuzovat na příliš měkké dřevo na těchto místech. A u drahých dýmek si dejte pozor na zatmelená místa. Na mistrovských kouscích byste neměli objevit vůbec žádná, na dobrých dýmkách smějí mít maximálně velikost špendlíkové hlavičky. U laciných se zatmelených míst nemusíte obávat, kuřáckým kvalitám neškodí. Příklady různého žilkování naleznete v barevné příloze této knihy.

Slasti kuřáka dýmky na cestách a o dovolené

Koupit si dunhillku v Londýně, Savinelliho dýmku v Itálii, ButzChaquina ve Francii nebo Ingmara Jahannseno přímo u Ingmara Johannseno, to už je potěšení vyššího druhu. Taková dýmka se pak stává téměř loveckou trofejí, má své speciální dějiny. Nechtěl bych tímto konstatováním vzbudit nevěli našich obchodníků. Škodu jim nezpůsobí. Navzdory těmto „úlovkům“ si jistě nekoupíte doma ani o dýmku méně. Kromě toho narazíte na cestách na mnohou zajímavou dýmku, které byste si v záplavě dalších značek doma ani nevšimli.

Já jsem si například při mezipřistání na Mallorce koupil dýmku, jejíhož výrobce u nás nikdo nezná (já už bohužel také ne, neboť jsem ji nešťastnou náhodou ztratil/, která ale patřila k nejlepšímu, z čeho jsem kdy kouřil. Byla opískovaná, nikoli snad vrchol vkusu a vyváženosti, lechce zahnutá, typu „pot“, s mimořádně výrazným, pískově žlutým přirozeným reliéfem. Jsem skálopevně rozhodnut, že jestli se ještě někdy dostanu na Mallorku, seženu si podobnou. Vysvětlení skvělých kuřáckých vlastností této dýmky je mimochodem zcela prosté – vřesovému kořenu se daří, jak víte, právě v těchto končinách. A proč by se jednou neměl podařit dobrý „vrh“ i tamnímu dýmkaři? Snad každý nadšený kuřák by vám mohl vyprávět podabnou historku o „příležitostné koupi“.

Tak či onak bych vás chtěl ještě jednou varovat před suvenýrovými dýmkami (vzpomínáte si? – mají býčí hlavy, šňůry, stříbrné štítky atd.), které skutečně nejsou než pouhým upomínkovým předmětem. Svůj exotický lesk ztratí ihned, jakmile si je doma uložíte vedle skutečně dobrých dýmek. Dostanete-li se však do Londýna, této Mekky všech kuřáků dýmky, všimněte si, prosím, jak suverénně zacházejí se svými dýmkami všichni Angličané (od taxikáře až po lorda). Tam se můžete leccemu přiučit. A nezapomeňte navštívit jak Dunhilla (dýmky si tam musíte nechat ukázat v prvním poschodí, přízemí slouží vlastně jen jako výstavní síň), tak Charatana a Petersona. Vráťte-li se domů bez nové dýmky, budu sice obdivovat sílu vaší vůle, nedokážu ji však pochopit. Těm, co jezdívají ještě dál, jednu speciální radu: v New Yorku a v Dánsku existuje několik dílen, kde vám zhotoví dýmku podle vašeho přání. Máte-li tam několik dnů pobýt, jistě se vám toto zvláštní potěšení vyplatí.

Na závěr ještě jeden tip: Téměř každý, nejen malý, výrobce dýmek vám umožní prohlídku svého podniku a dopřeje vám na vlastní oči spatřit, jak taková dýmka vzniká. Toto potěšení byste si měli také jednou dopřát, nejlépe ovšem s dýmkou navštíveného výrobce v zubech. Taková návštěva ostatně obvykle končí tím, že se vrátíte bohatší o další dýmku z této „stáje“. Ale o to vám vlastně šlo, že?

Manželství tabáku a dýmky

Považujte si mne třeba za snoba, ale podle mé zkušenosti chutná dýmka nejlépe, jestliže se do ní cpe stále stejný tabák. Pokud se tabák svévolně mění, dochází k zmatení chutí. Zřejmě je to tím, že dýmka přijímá aroma tabáku a vydává ho zase při příštím zapálení. Znamená to, že byste měli z jedné dýmky kouřit pouze jeden druh tabáku, a tak dosáhnout nejdokonalejší chuti. Pokud se vám už podařilo najít směs, která vás naplňuje tou pravou blažeností, není to žádný problém. Pokud si ale chcete příležitostně zakouřit také jiný tabák, musíte mít chťe nechtě dýmek – jinak ho pořádně nevychutnáte.

Labužníci se často přidruží tři až čtyři druhů tabáku: velmi lehkého na dopoledne, středně silného na odpoledne a velmi silné kořeněné směsi pro večerní hodiny. Má-li být toto manželství dýmky a tabáku naprosté, absolutní, to rád přenechám rozhodnutí vašich chuťových orgánů. V

každém případě je kacířství (a lehce se o tom přesvědčíte), když si například do dýmky zvyklé na velmi drsný anglický tabák nacpete parfémovanou Cherry-Mixture americké provenience. Dýmka pak chutná neskutečně příšerně.

Je má dýmka stylová?

Kdo se rozhodl pro klasickou anglickou dýmku, nemusí si tuto otázku vůbec klást. Obtížnější je už odpověd' u takzvaných „freehandů“ a mimořádných tvarů v normálních sériích jednotlivých výrobců. V současné době nás už totiž nepřekvapují odvážnými tvary pouze Dánové a drobní exkluzivní výrobci. I „klasikové“ jako

Charatans GBD, Lorenzo, Savinelli, Stanwell, starý dobrý německý Oldenkott a mnozí další přicházejí na trh se stále výstřednějšími tvary. Na jedné straně jde o zcela oprávněnou snahu o obohacení nabídky a podnícení poptávky, na druhé straně o stejně pochopitelný úmysl rozšířit trh o nové nápady a formy. Neboť exkluzivní tvary elitních designérů jsou zpravidla stejně výstřední jako drahé. Nic proti tomu, ale jak má kuřák a kupec dýmky na takové experimenty reagovat? S nadhledem. Takový je alespoň můj názor. Za prvé, každý má přece už doma své standardní tvary a modely a klidně si může dovolit připojit k nim sem tam nějakou tu výstřednost. Za druhé, je to otázka sebejistoty. To, jak suverénně bude někdo z takové dýmky kouřit, bude světu signalizovat, zda jí dorostl. Kdo však dává přednost konzervativnímu oblečení a cítí se nejlépe v šedém flanelu s decentní kravatou, měl by si dát na takový model zajít chuť. Zpochybnil by celý svůj zjev. Kdo však dokáže i v pětáctyřiceti chodit nonšalantně v tričce, ten se nemusí bát, že jeho vyrovnaností oťrese přístroj, podobající se třeba záhadné liánovité rostlině. Ale konec dlouhých řečí – na schůzi správní rady (kež bych se někdy do nějaké dostal) si raději vsunu do úst klasickou jednoduchou „bentku“ a na mejdanu zase model v provedení „Hádej co to je“.

S dýmky je to jako s módou. Nejdůležitější je, aby byly v souladu s osobností svého pána. Není-li vaše osobnost příliš úzce vyhraněná, vyrovná se s mnohou extrémní variantou a uchrání vás před nevhodnými výstřelky. V čem ovšem musíte zůstat v případě výstředních forem zcela nesmlouvaví, to je kvalita dřeva a zpracování. Tady platí stejně přísná kritéria jako u klasických tvarů. Můžeme se pít o vzhled dýmky, nikoli však o chuť a kuřácké vlastnosti. Uvažte jen, jak dlouho takový „exot“ hoří, a jestliže při extrémně velké hlavičce dojdete k závěru, že možná i tři hodiny, pak se vyplatí zamyslet se nad tím, zda je vám tříhodinová dýmka vůbec k něčemu.

Shrnutí: Odvaha zůstat konzervativní a odvaha kouřit módní dýmku se nikterak nevyklučují.

Vlastní směs

Míněně je pochopitelně tabák. Na trhu je sice asi 1 500 druhů a každý by mohl najít ten, který bude v každém směru odpovídat jeho chuti. Přesto si i dnes můžete nechat namíchat vlastní směs, a sice u Poula Olsena na Üsterport Station v Kodani. V jeho tabákovém baru bude uspokojeno i vaše nejspeciálnější přání. Směs pak bude pečlivě zaznamenána, takže si můžete svůj „blend“ kdykoli přioobjednat. Tato služba se postupem času rozšířila i do některých trafik ve Švýcarsku, samozřejmě v Anglii a zcela nedávno i u některých německých obchodníků.

Přípravu vlastní směsi bych vám nedoporučoval. Za prvé sotva dostanete koupit čistý tabák. Při vlastnoruční přípravě pak rovněž chybí proces zrání, při němž na sebe vzájemně působí jednotlivé součásti směsi – a konečně tím sotva něco ušetříte. Zlozvyk mnoha kuřáků dýmky, totiž vzájemně kombinovat různé hotové směsi byste si vůbec neměli osvojovat. Každý dobrý tabák má totiž jemně vyváženou skladbu a podobné experimenty mohou vést pouze k tomu, že ze dvou dobrých tabákových směsí uděláte jednu špatnou. Jediné, co je dovoleno – a to pouze pro nearomatizované směsi, je přidat lehký čistý virginský tabák, aby byla směs odlehčená, nebo čistou Latakii, aby byla těžší. Ještě jednu poznámku: Někteří obchodníci nabízejí vlastní „mixture“ nebo základní a kořeněné tabáky, které jsou předem vzájemně přizpůsobeny. V tom případě si pochopitelně můžete posloužit. I tabákový bar, který najdete v některých obchodech, je zásoben tak, že si můžete nacpat směs podle svého gusta, aniž byste pokazili její chuť. Obecně bych vám chtěl poradit, abyste si raději šetřili energii pro hledání té značky, která plně uspokojí veškeré vaše chuťové představy. Jistě ji najdete.

Dýmka a její váha

Široce rozmklym zvykem při nákupu je nechat si dýmku převážít. Běžně se usuzuje, že čím lehčí má hlavičku, tím lepší budou také její kuřácké vlastnosti. Nemohu se k tomuto názoru bezvýhradně přiklonit. Prostě proto, že nemám jednoznačné praktické zkušenosti. Mám několik těžkých dýmek, z nichž se skvěle kouří. Přesto byste asi měli dát v případě dvou identických a stejně krásných exemplářů přednost tomu lehčímu. Snáze ho zvládnete v ústech. A to by měl být dosti závažný důvod pro vaše rozhodnutí.

Svou přirozeností jsou lehčí pískované dýmky, nebýt část dřeva odhořela a byla odstraněna proudem písku. Mají větší povrch, a proto lépe chladnou. S ohledem na jejich cenu v poměru ke kvalitě je lze jen doporučit.

„Freehand Josefa Nováka“

Existují kuřáci dýmky, kteří jsou tak zruční, že si svou dýmku dokážou vyřezat sami. Vedle notné dávky talentu k tomu ovšem potřebují i nářadí vhodné k opracování dřeva. Kromě toho není jednoduché narazit na kořen vřesovce. Dnes ovšem, když je to baví, dostanou v obchodech hrubě přířiznuté kusy vřesovce> v nichž už je proveden vývrt pro hlavičku a nástavec, což jsou pro laika nejobtížnější úkony. Kromě toho dostanou i příslušný náustek, takže na nich zůstává jen vypracování vnějšího designu. Neodoláte-li tomuto pokušení, můžete se jednou klidně pokusit o vlastní dunhillku.

Shag

To je takřčeno mini-dýmka. Má proporce normální dýmky, ale přibližně jen poloviční velikost. Takové dýmky mají pochopitelně i patřičně malé hlavičky, které se naspávají jemným „cutem“. Kouří se z nich velmi obtížně, protože se rychle zahřejí. Za prvé rychle hořícím jemným „cutem“, za druhé v důsledku svého tenkého dřeva. Jejich přednost spočívá v tom, že hoří jen krátce, což je mnohdy – když člověk právě nemá čas na hodinové pokušení (a s hodinou musíte u normální dýmky v každém případě počítat) – velmi příjemné. Začátečnickům bych ale v tom případě doporučil nacpat si raději normální dýmku jen do poloviny.

Reaktivování dýmky

Dýmka, ze které se dlouhou dobu nekouřilo, bude napoprvé stěží chutnat zvlášť dobře. Mé doporučení k jejímu „reaktivování“ zní: Vyčistěte nejprve kanálek alkoholem nebo vodičkou na čišťení dýmek (nezapomeňte ji nechat vyschnout!) a vyškrabejte hlavičku zlehka klíčem. Dýmce se tak rychleji vrátí její dobrá chuť.

S dýmku na cestách

Na cestách, o dovolené a vůbec mimo dům je dýmka vystavena větší zátěži než normálně. Proto vám doporučuji, abyste pro pobyt mimo dům vyčlenili dýmky robustnější. Ušlechtilá Straight Grain a citlivá pěnovka zůstanou v parádním pokoji, několik opískovaných, třeba silný „pot“ nebo mohutný „bulldog“ či solidní „bentka“ – ty mohou být stále s námi. Měly by to ale v každém případě být exempláře, jejichž případná ztráta vás nebude příliš bolet, neboť aniž bych chtěl být příliš pesimistický – kolik aut našlo už nového šoféra, kolik kufrů odletělo z letiště do neznáma – proč by tedy měl podobný osud stihnout právě vaši nejmilejší dýmku?

Zde bych se chtěl ještě jednou zmínit o pouzdech na dýmky. Na cestách jsou nepostradatelná. Máte v nich všechno pěkně pohromadě – dýmky, tabák i příslušenství – dobře uložené a stále po ruce.

Záruka

Přes veškerou dokonalost a pečlivost při výrobě dýmek se mi někdy stát, že na trh pronikne vadný exemplář. Proto se krá dotknu i tohoto tématu. Většina velkých a seriózních dýmkařských firem poskytuje na své výrobky záruku. Ta se ovšem netýká neobvyklého zacházení, vztahuje se pouze na materiál a zpracování. Zpravidla činí půl roku, mnohdy i rok. Reklamovat můžete zjevné vady materiálu, například propálení, které se v důsledku neviditelných dutin ve dřevě vřesového kořene dostaví už po několika kouřích. Takové dutiny nemůžete objevit, prostě se ve dřevu a tam vyskytují. Stejně tak můžete reklamovat, jestliže náustek odpovídá nástavci nebo dýmka kvůli špatnému vrtu netáhne. Ve všech těchto zjevných vadách vás podpoří i váš obchodník, odešle dýmku zpět výrobcí a bude žádat náhradu. Co se bohužel nedá klamovat, je špatná chuť dýmky nebo poškození, které nevyplývá z vadného zpracování. Dobré vztahy s obchodníkem jsou užitečné právě při reklamacích, neboť jako všude je i zde kulturnost záležitostí vlastní úvahy – a bohužel se i mnohé poškození, vzniklé odborným zacházením, prostě nerozezná od skryté vady podmíněné materiálem.

Dýmka a něžné pohlaví

Roku 1725 zhudebnil skladatel Johann Sebastian Bach báseň na dýmku své ženy Anny Magdaleny...

Žádná žena by se neměla provdávát za úplného abstinenta či nekuřáka.

Robert Louis Stevenson

Má žena kouřit dýmku? Budete se divit, ale na rozdíl od jiných autorů jsem toho názoru: proč ne? Proč by měl jeden z nejkrásnějších požiteků na světě zůstat vyhražený jen polovině lidstva? Nikdo se přece nepozastavuje nad tím, když ženy pijí šampaňské, jedí kaviár nebo chodí do sauny. Dnes už se také nikdo nediví, že jezdí autem, dělají kariéru a spoustu jiných věcí – které byly dříve považovány za vyloženě mužskou doménu. Proč by tedy také nemohly kouřit dýmku? Jediná bariéra, kterou přitom musí překonat, je vysloveně psychologického charakteru. Kouření dýmky má tak výrazně mužský image, že ženě, která bude kouřit dýmku, budou lidé automaticky podkládat nadměrnou dávku mužskosti. A jistě si budou muset první vlašťovky mezi ženami – kuřačkami dýmky nechat líbit spoustu úsměšků a hloupých řečí. Ale konec konců jim to bude stát za to. Chuťové orgány žen se nevyvinuly jinak než mužské. Sortiment dýmek obsahuje celou řadu menších a elegantnějších modelů, které by ženám docela slušely. A stane-li se to už jednou módou, můžete si být jisti, že si výrobci dýmek nenechají ujít tak obrovský kšeft a zcela určitě vytvarují speciální tvary pro dámy. Z dějin už známe pokusy uvnitř ženských hnutí zavést dýmku jako demonstrativní akt – bohužel bezvýsledně. Snad by bylo nyní načase zkusit to znovu – prostě s odvoláním na intenzitu požitku.

Psychologie kuřáka dýmky

S dýmku zapomíná člověk na smutek a všední starosti, u ní nalézá útočiště před nespokojeností se sebou samým i s ostatními.

Louis Figurier

Že by byla dýmka – podobně jako silné automobily a plnovousy – diskriminována jako náhradní uspokojení, falický symbol nebo předstíraná potence, to je prostě hloupost. Vyžaduje příliš mnoho péče a času, než aby se k ní natrvalo uchýlil někdo, kdo by měl za potřebí něco předstírat. Dýmka pochopitelně kolem sebe šíří jakýsi mužský nimbus. Ten je ale – vycházíme-li z toho, že se jedná o kompenzaci reality – jen těžko udržitelný. Můžeme tedy přijmout za bernou minci, že primárním motivem kuřáka dýmky je dosažení požitku. A ten vám nikdo nebude upírat nebo vymlouvat, aniž by sám upadl do podezření. Lidé, kteří neumějí vychutnat požitky, potřebují sami (a to je v souladu s poznatky psychologie) kompenzovat nějaké poruchy.

Kouření dýmky je výrazem suverenity a zralosti, proti tomu lze sotva co namítat. Dýmky chrání před stresem a nervozitou, nutí kuřáka, aby soustředěněji naslouchal a v rozhovoru se vyjadřoval stručně. Kuřáci dýmky pžívají u žen (podle výsledku jedné ankety) větší obliby než jiní muži.

Další tři body k dobru, a jejich řada by se dala ještě natáhnout. K čemu však další argumenty – kdo se jednou stal kuřákem dýmky, nepotřebuje v této oblasti žádné obhajoby ani obrany. Dosáhl cíle a stojí už, jak se výstižně říká, „nad tím“.

© 1977, 1981, 1986 by Huinboldt Jacobi KG, München
Translation © Pavel Kuchař, 1992 Photography © Ivana Fixlová, 1992
Taschenbuchverlag
ISBN 80-204-0213-6